

2024. TÉL

OPERA

**KÁLMÁN
PÉTER**

„Nekem jót tesz, hogy öregszem”

KARMESTEREK

Marsovszky Paul

Teremi Dárius

Dénes-Worowski Marcell

MARTON ÉVA
OPERASTÚDIÓ

MACBETH

Matthew Wild

PINDROCH CSABA
Operarajongó

Skytop

A kép illusztráció. BMW Skytop: átlagos üzemanyag-fogyasztás: 11,6 l/100 km; átlagos CO₂-kibocsátás: 264 g/km.

BAYERISCHE MOTOREN WERKE

BEKÖSZÖNTŐ

Kedves Operarajongók!

Ha a tradíció innovációval, igényességgel és kreativitással társul, abból látható és hosszútávú eredmény születik, legyen szó ipari technológiákról vagy művészetekről. Így történhetett meg, hogy a 16. században újjáélesztett monódiából a 19. századra gazdag operakultúra vált. Ahogy az 1886-ban Robert Bosch által alapított Finommechanikai és Elektrotechnikai Műhely autómotorokhoz tervezett mágneses gyújtógyertyájától mára eljutottunk a 21. század vezető innovatív, globális vállalatcsoportjáig, mely 60 országban több mint 430 000 ezer munkatársat foglalkoztat, és megkerülhetetlen szerepe van az elektromobilitás, az önvezető autózás, a hidrogén- és mesterségesintelligencia-alapú technológiák formálásában.

A kultúrához és a Magyar Állami Operaházhoz régóta szorosán kötődöm, tíz éve vagyok az OperaKlub tagja. Nyomon követhetem az Operaház rekonstrukcióját, és nagy örömmre szolgál, hogy ehhez a grandiózus fejlesztéshez a cégcsoporthoz tartozó Bosch Rexroth Kft. is hozzájárulhatott. Büszkeséggel tölt el, hogy a Bosch világszínvonalú technológiája nem csupán az oslói, a stuttgarti Operaház, a Scala vagy a moszkvai Bolsoj színpadi megoldásait támogatja, de itt, Budapesten, a világ egyik legszebb Operaházában is a leginnovatívabb technológiával járulhatunk hozzá a társulat sikeréhez.

Bízom benne, hogy a magyarországi Bosch csoport részéről az intézmény Arany Fokozatú támogatójaként, a jövőben is számos projekten dolgozhatunk együtt az innováció jegyében.

Üdvözlettel:

Bodó Teodóra
a Bosch csoport kommunikációért
és kormányzati kapcsolatokért felelős igazgatója
Magyarországon és az Adria régióban

OPERA

- 3 **Kedves Operarajongók!**
Bodó Teodóra beköszöntője
- 6 **„Nekem jól tesz, hogy öregszem”**
Beszélgetés Kálmán Péterrel

EIFFEL

- 10 **Lelkiismereti kérdések**
Matthew Wild nyilatkozott

BALETT

- 14 **Gyönyörű mesterség**
Marton Évát kérdeztük

BALETTINTÉZET

- 18 **Fokanov Anatolij, örökös tag**
Interjú az érdeemes és kiváló művésszel

ZENEKAR

- 22 **Szívvel-lélelkel**
Baukó Gabriella nyilatkozott

KÓRUS

- 24 **Megtalálni az emberit**
Dénes-Worowski Marcell, Teremi Dárus, Marsovszky Paul

GYERMEKKAR

- 28 **Az örök győztes**
Sztárestek zongorával: Vittorio Grigolo

- 30 **Profiktól profiknak**
Hangszerbélés

- 34 **Kontrasztokban gondolkodva**
Életmód: Toronykőy Attila

- 38 **Aki a zene szeretetére tanított**
Somló Klára csellója az OPERÁ-ban

- 42 **A barátság jegyében**
Operaházak: CSO Ada Ankara

- 46 **Barokktól a planétáig**
Koncertritkaságok: Angol elegancia

- 48 **Búcsúzóul**
Koncertritkaságok: Gurre-dalok

- 52 **Francia draszté**
Kódfejtő
- 54 **Puccini és a magyarok – új kiállítás a Vörös Szalonban**
Archív
- 56 **Számok tükrében**
Magyar Opera Napja
- 58 **Történelmi csúc**
Nixon Kínában
- 60 **Élet-halál kérdés**
Requiem
- 62 **Talányok megfejtői**
Turandot
- 64 **Ó, gyönyörű szép...**
Magyar karácsony
- 66 **Családi vállalkozás**
Operarajongó: Pindroch Csaba

OPERA A MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ MAGAZINJA

FELELŐS KIADÓ: Dr. Ókovács Szilveszter főigazgató
 SZERKESZTŐ: Filip Viktória
 KÉPSZERKESZTŐ: Iványi Jozsefa
 ARCULAT: Mátai és Véghe Kreatív Műhely
 KORREKTOR: Hajdú Livia
 GRAFIKAI TERVEZÉS, TÖRDELÉS: Kohán József

HIRDETÉSFELVÉTEL: marketing@opera.hu
 ISSN 1789-4093
 INGYENES KIADVÁNY.
 LAPZÁRTA: 2024. december 31.

SZERZŐK: Filip Viktória | Jászay Tamás | Karczag Márton | Mártonffy Marcell Miklós | Mátrai Diána | Ménes Márta | Oláh András | Pallós Tamás | Papp Tímea | Seres Gerda | Ur Máté | Várhegyi András

CÍMLAPPOTÓ: Nagy Attila

FOTÓK: Berecz Valter | CSO Ada Ankara | dzen.ru | Emmer László | Gyüdi Melitta | Wolf Heider-Sawall | Juhász Attila | Kalmár Péter | Kummer János | Mahler Foundation | MTVA-Kaszner Nikolett | MTVA-Zih Zsolt | Nathan Kruger | Nagy Attila | Dr. Ókovács Szilveszter | Oláh András | OPERA Archivuma és Emléktára | Opera Café | Rákossy Péter | santiagocanonvalencia.com | Sepsí Botond | Ieva Ukanyte | vienna.info | Wikipedia

„Nekem jót tesz, hogy öregszem”

Szerző: Seres Gerda

Falstaff szerepe régi vágya volt Kálmán Péter operaénekesnek, csak meg kellett rá érnie. A buffo karakterek éppúgy jól állnak neki, mint a megátalkodott alakok. A 2024/25-ös évad Kamaraénekes két nagyszabású produkcióban énekel a Magyar Állami Operaházban: Verdi szebb napokat látott lovagja mellett *tavasszal Mefisztó bőrébe bújik majd.*

Fotó: Nagy Attila

Mit szólsz, hogy címlapra kerültél?

Feszélyez rendesen. Nem hiszek abban, hogy ettől jobb énekes leszek, legfeljebb láthatóbb. De a feleségem felemelte a mutatóját, hogy ez a munkám része, rá pedig hallgatok.

Mostanában rengeteg izgalmas dolog történik veled: szeptemberben a Covent Gardenben debütáltál Mozart Figaro házasságában Bartolo szerepében. Milyen volt a munka?

Nagyon jó! Hihetetlenül profik, precízek. Kicsit rontott az élményen, hogy a próbaidőszakban beállt a hátam. Az öreg Bartolónak egyébként is volt egy botja, arra tudtam támaszkodni, de azért nem volt kellemes. Bár ez egy korábbi bemutató felújítása volt, David McVicar, a rendező dolgozott velünk. Biztosan azért is, mert streamelték, tehát világ-szerte megnézhetné bárki. Az évad végén a Metropolitan előadását is közvetítik majd.

Ott is Bartolót éneked.

De az komolyabb melő, mert az Rossini *A sevillei borbély*a, és ott a doktornak jelentősebb szerepe van, nagyobbakat kell énekelni.

Közelebb állnak hozzád a hagyományos feldolgozások?

Én bírom a kísérletezést is, csak azt nem szeretem, amikor a figyelmet elvonják mindenféle színpadi truvájjal. Mondjuk amikor *Gianni Schicchi*t játszottam a La Monnaie-ban, akkor oldalt, egy kis széken ülve énekeltem az áriát, miközben a színpadon egy jakuzzi emelkedett ki a süllyesztőből. Azért az keserves.

A Metropolitan tavaszi előadásáról tudsz valamit?

Az hagyományos színrevitel, rizsporos parókákkal. Annyit árultak el, hogy lesz egy kutyám, egy kis pudli. Bejövünk, aztán felkapom az ölembe, és kiviszem. Ez a legjobb az egészben, már ezért megéri kimeni! Meg az,

hogyan nem kellett előénekelnem, mert abban rossz vagyok. Színpadi helyzet nélkül, csak úgy, szépen énekelni, az nem az én világom.

De éppen nyáron volt egy ária-estetek a bécsi Staatsoperben, amelyen – többek közt – Cecilia Bartolival léptél fel.

Gondolj bele, ott álltam egy öltönyben és barokk operát énekeltem. Nem szoktam ilyesmit elvállalni, de úgy éreztem, Bartolinak tartozom annyival, hogy megcsinálom. Händel *Ariodantéjának* egy részletét adtam elő, de a barokk színpadi művekkel amúgy is nehezen boldogulok. Csupa zárt szám, semmi izgalmas színpadi szituáció. Ezért volt nehéz számomra nyáron a *Julius Caesar Egyiptomban* is (ezt Monte-Carlóban, majd a bécsi Staatsoperben mutatták be Cecilia Bartolival – a szerk.), mert volt olyan ária, aminél úgy szólt a rendezői utasítás, hogy akkor ezt a kardot felé tartva, lassan vigyem át a bal majd a jobb oldalra. Aztán megint. Ez inkább opera-show volt. Én viszont elsősorban színészként gondolkodom, számomra az az érdekes, hogy egy karaktert – különböző helyzetekben – érzékeltesen, átélhetően megmutassak.

Bartolival hogyan ismerkedtetek meg?

A zürichi operaházban találkoztunk. Nem dolgoztunk együtt, de hallott előadásban. Mondjuk Zürichben többnyire nagyon rosszul éreztem magam. Eleinte énekeltem néhány komolyabb szerepet – Papagenót, Belcorét –, és aztán nagyon sok kicsit, ami nem tesz jót az önbecsülésnek. Folyton azt várod, hogy hátha a következő évben lesz valami, aztán hátha a következőben, de sosem történt semmi. Nem is voltam jó akkoriban, nekem meg kellett érnem. A Zürichi Nemzetközi Operastúdióból indultam, és ott valahogy örökké stúdiós maradtam. Hihetetlen felszabadító volt, amikor eljöttem. Az utóbbi tíz évben indult meg a pályám.

○ Tosca, 2022 - Fotó: Kummer János

November közepén mutattátok be a Falstaffot a Magyar Állami Operaházban. Erre is meg kellett érned?

Abszolúte! Ennek a Falstaffnak minden percét élveztem. Mindig el akartam játszani, csak nem voltam rá készen hangilag. Ezt a szerepet szépen kell énekelni, és én korábban a nyitottabb, egyenesebb éneklés híve voltam, nem akartam operaénekesi hangot. De nyár elején felléptem Rigában Dulcamaraként a Szerelmi bájitalban, és én – a többiekkel

○ Fotó: Nagy Attila

○ A Rajna kincse, 2023 - Fotó: Berecz Valter

○ Falstaff, 2024 - Fotó: Berecz Valter

KÁLMÁN PÉTER

Énektanár segít a hangod alakításában?

Vagy harminc éve nem jártam énektanárnál. De Katona Anikó – aki korrepetitorként dolgozik az Operaházban – jól ismeri a hangomat. Nekem még egy énektanár sem tudta elmondani, hogy „húzd ki ezt és nyomd be azt”, és akkor jó lesz. Énekeseket nézegettem, hogyan csinálják, és magamtól jöttem rá, hogy az én hangom hogyan működik. Nagy mázli, hogy képes vagyok a karcsobb és a lágyabb tónusra is. Meg nekem jót tesz, hogy öregszem. A hangom is alakul. Szeretem, hogy ősz vagyok és ráncos.

Soha nem jutott eszedbe, hogy taníts?

Képzeld, mostanában igen, meg is kerestek fiatalok.

A címlapon is látható Mester és Margarita sátánja után március végén Gounod Faustjának Mefisztója leszel.

Nagyon várom, már tanulom. A Magyar Állami Operaház három remek szerepet ajánlott erre az évadra. Az Otello Jagóját végül nem tudtam elvállalni, mert a Falstaffot akartam nagyon jól megcsinálni, és a kettő túl közel volt egymáshoz. A Faust viszont izgalmas lesz.

Mitől jó számodra egy rendezés?

Szeretem, ha teret hagy nekem, mert akkor kipróbálhatok mindent. A rigai Szerelmi bájital jutalomjáték volt, ott még a közönséghez is kimentem, és nagyon élveztem. Dulcamara amúgy is ziccerszerep. De ha jó a rendező, akkor öröm csinálni, amit mond. A Moshe Leiser és Patrice Caurier páros például kiváló. Velük vagy tíz produkciót csináltam, mindegyik aranyat ér. Tőlük tanultam a legtöbbet egész életemben. ○

ellentétben – nem voltam lekettőzve, így az egymást követő előadások miatt muszáj volt kicsit gömbölyűbb, operaiabb hangot használnom. A Falstaffhoz pedig éppen ez kell. Wagnerhez nyilván nem jó, oda élesebb hangra van szükség, de most már tudok váltani.

Falstaff karaktere is közel áll hozzád?

Persze, én a buffo szerepeket bírom, ezekben lehet játszani, hülyéskedni. Emellett mindenféle megátalkodott figurát szoktak rám osztani, általában ez a két véglet talál meg. Az nehéz, amikor egy már kész előadásba kell beállnod, mert akkor mindenért meg kell küzdened, és általában az az érv, hogy „úgy szoktuk”. Azért egy kicsit Arnaud Bernard nemzetközi utat bejárt rendezésén is igazítottunk, hogy hitelesebben tudjak játszani.

A címlapfotózás részleteit és koncepcióját bemutató riport [ide kattintva](#) megtekinthető. Készítette: OperaCafé

Lelkiismereti kérdések

Szerző: Jászay Tamás

Dél-Afrikából érkezik Budapestre *az európai zenés színpadokat sorra hódító rendező*, Matthew Wild, hogy Verdi *Macbethjét* új elképzelés szerint állítsa színre. A fokvárosi tanulóévekről, a színészi tanulmányok hasznáról és persze a Macbeth házaspár lelkiismeretéről is beszélgettünk vele.

Fotó: Nathan Kruger

Honnan, milyen háttérrel érkezett a zenés színház világába?

Fokváros déli külvárosában nőttem fel az apartheid utolsó évtizedében. Édesanyám balett-tanár nő volt: otthon korán körbevett a tánc, a színház és a klasszikus zene. Iskolásként elég jól zongoráztam, később fagotton játszottam. Kamaszként véletlenül került a kezem ügyébe a *Don Giovanni* egy felvétele, de ez egy életre szóló kaland kezdetét jelentette: minden operafelvételt begyűjtöttem, amit csak tudtam, és egyre jobban izgattak a műfaj drámai és vizuális aspektusai. Végül színészetet tanultam a Fokvárosi Egyetemen. Mivel nem tudok énekelni, ahhoz, hogy a műfaj közelében maradjak, a rendezői pálya tűnt a járható útnak, de alapszakos diplomát szereztem angol és dráma szakon is, továbbá folytattam olasz nyelvi és képzőművészeti tanulmányokat is. Az egyetemet két évvel az apartheid összeomlása és Dél-Afrika első demokratikus választásai után kezdtem – ez a szabadság, a változás és az optimizmus időszakát jelentette akkor. Felvillanyozó volt ekkor diáknak lenni.

Művészként mit jelent az ön számára, hogy Dél-Afrikából származik? Mennyiben határozza meg, illetve befolyásolja ez a háttér a rendezéseit?

Az identitásom különböző aspektusai más-más módon hatnak a munkáimra, de a dél-afrikai gyökerek a legfontosabbak között vannak. A rendezést nem a nagy hagyományokkal rendelkező német zenés színházi képzésben tanultam, ami azt is jelenti, hogy más szemlélettel közelítek a feladataimhoz, mint európai kollégáim. A színészi tanulmányaim befolyásolják azt, ahogyan az énekesekkel dolgozom, különösen fizikai értelemben, illetve a ritmus és a fókusz tekintetében. Szeretem a dinamikus mozgást és a táncot, ami Dél-Afrikában a színház (és olykor a hétköznapi élet)

kulcsfontosságú eleme. Vannak előadásaim, amelyek a posztkoloniális nézőpontot jelenítik meg, és izgat, ha erősen narratív színházat csinálhatok, amely a valódi világ problémáival és működésével foglalkozik. Egyébként ez a gondolkodás a szubszaharai Afrika sok-sok kortárs művésznél tetten érhető.

Az életrajzából kiderül, hogy a klasszikus drámákban és a musicalekben is otthonosan mozog. Hová pozicionálja az operát a karrierjében?

A pályafutásom első évtizedében az időmet a prózai színházi rendezések (beleértve számos új szöveg színrevitelét is) és a színészet között osztottam meg: ez utóbbit főleg klasszikus darabokban, Euripidészről Shakespeare-ig gyakoroltam. Az opera viszont mindig is az első számú szerelem volt, és idővel egyre jobban vonzott a világa. 2015 és 2021 között a nemzetközileg is jegyzett Fokvárosi Opera művészeti vezetője voltam: a prózai színháztól ekkor távolodtam el végérvényesen. Ami a jelenlegi munkáimat illeti, az időm négyötödében operákkal, egyötödében musicalekkel foglalkozom. Ugyanakkor úgy érzem, hogy a karrierem elején tanultakat a mai napig hasznosítani tudom zenés színházi helyzetekben is.

Térjünk át az OPERÁ-ban februárban debütáló Verdi-rendezésére! A Macbeth különleges helyet foglal el az életműben, mintegy hidat képezve a fiktív középkori Skócia, Shakespeare Angliája és Verdi Itáliája között, nem beszélve a mi jelenünkről. Milyen kulcsfogalmak mentén építi fel a budapesti előadás koncepcióját?

Elsődleges célom, hogy Verdi operáját a Shakespeare-hez lehető leghűségesebb módon rendezzem meg. Ennek jegyében a cselekmény számos pontját erősen közelítjük a drámához, így például Lady Macduffot és a Macduff gyerekeket is megjelenítjük a színpadon. Shakespeare rémálomszerű világot teremtett, ahol a természet rendje már a kezdetektől fogva a feje tetejére áll. A mi történetünk egy elképzelt, jövőbeli Skóciában játszódik, ami visszazuhant a feudális szokásrendbe. A Macbeth történetére a mérgező hipermaszkulinitás elfogadásának veszélyeit taglaló sztoriként tekintek. A dráma olyan elképzelést mutat a férfiasságról, amelyet kizárólag a hatalom és a státusz megszerzésének vágya vezérel, amely a gyermekekre csak a trón lehetséges örökösiként tekint, nem hagyva teret az apai érzéseknek. Macbeth és a Lady is leteszi a voksát a toxikus férfiideál mellett, ami katasztrófális lélektani, illetve a skótokra nézve végzetes politikai következményekkel jár.

Lady Macbeth kétségkívül a legizgalmasabb shakespeare-i női karakter. Mi történt vele Verdi kezei alatt, és ön hogyan kezel egy ilyen összetett szerepet rendezőként?

Számomra az a legizgalmasabb a történetben, ahogy a két Macbeth túlbecsüli saját képességeit az érzéketlenség tekintetében. Úgy érzik, bármilyen erkölcsi határt képesek átlépni, majd rájönnek, hogy a lelkiismeret

Fotó: Nathan Kruger

szava megállítja őket. Ez erőteljes és időtlen téma, valami, ami mindig rezonál a nézőkkel. Az elviselhetetlen büntudat egyre növekvő nyomását direkt, színházi módon mutatjuk meg: látjuk, ahogy az idő múlásával a múlt rémtettei megsokszorozódnak és elárasztják Lady Macbeth pszichéjét, míg végül nem marad számára más kiút, csak az örület. Nem hiszek abban, hogy a shakespeare-i főhősöknek sztanyiszlavszkiji háttértörténeteket kell adnunk: a cselekményen keresztül kell felfedeznünk a karaktereket.

Rendezéseiben markáns vizualitást használ. Milyen világ köszön vissza a Macbethben?

A rendezéseim gyakran tartalmaznak realista elemeket, ám úgy vélem, hogy a realizmus ellentétes a shakespeare-i tragédiával. Ezért inkább úgy döntöttünk, hogy a történetet a Sebastian Hannak díszlettervező által megálmodott erős, esszenciális és szimbolikus képek sorozatában meséljük el. A tér kezdetben a Macbethek kielégíthetetlen ambícióit tükrözi, majd olyan közeggé alakul, ami a büntudat okozta lélektani összeomlásukat tükrözi. Az erősen színházias, szövegközpontú, a közönséggel közvetlenül kommunikáló rendezésben hiszek. Szívből remélem, hogy Verdi Shakespeare iránti mély rajongása kézzelfoghatóvá válik. ○

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Giacomo Puccini

Manon Lescaut

Opera négy felvonásban, olasz nyelven,
magyar, angol és olasz felirattal

2025. JANUÁR 18-TÓL, OPERAHÁZ

Gyönyörű mesterség

Szerző: Pallós Tamás

2024 januárjában, a magyar kultúra napjához kapcsolódóan jelentette be Marton Éva, hogy fővédnökségével operastúdiót indít a Magyar Állami Operaház. Időközben kiválasztották azt az öt ifjú énekest, akikkel elindult a négy féléves képzés. A *Marton Éva Nemzetközi OperaStúdió (MOST) programjáról*, céljairól a világkarrierjének és mélyen megélt hivatásának hozadékait így módon is megosztó mesterművésznővel beszélgettünk.

Fotó: Emmer László

Mikor, hogyan merült fel először egy operastúdió alapításának a gondolata?

Negyvenhárom éven át tartott a nemzetközi pályafutásom, a világ legjelentősebb operaházaiban a legnagyobb partnerekkel énekelhettem. Miután hazatértem, szerettem volna az ez idő alatt megszerzett tapasztalataimat átadni és a magyar zenei élet javára fordítani. Visszatértem oda, ahonnan elindultam, alma materemhez, a Zeneakadémiára. Ahol tanultam, ott kezdtem el tanítani; illetve az ének tanszéket vezettem is. Nem olyan rendszerességgel, mint korábban, de a mai napig bejárok órákat adni. Számos mesterkurzust tartottam itthon és külföldön, Dél-Amerikától Japánig. 2005-től koncerteket, előadásokat szerveztem a hallgatók számára, aztán 2014-ben elindítottam a Marton Éva Nemzetközi Énekversenyt, amit az elmúlt tíz év alatt immár hat alkalommal szerveztünk meg. Büszke vagyok rá, nagy megtiszteltetésként életem meg, hogy ezt a rendezvényt 2019-ben felvették a Nemzetközi Zenei Versenyek Világszövetségébe. A Zeneakadémián tanítva már a kezdet kezdetől hangsúlyoztam, hogy a hallgatók, a növendékek egyetemi képzése és az operaházi szereplési alkalmasság megszerzése között hiányzik egy lépcsőfok. Akárhová mentem a világban, azt láttam, hogy jóformán minden nagy operaháznak van operastúdiója. A fiatal énekeseknek a pályán töltött első éveiket jobban ki kellene használniuk arra, hogy olyan feladatokat végezzenek el, amelyek képessé teszik őket a kisebb vagy nagyobb szerepek gondos, mindenre kiterjedő elsajátítására. Így váltóként készen állhatnak arra, hogy szükség esetén beálljanak egy előadásba. Jónak tartanám, ha már a Zeneakadémián kiemelhetnénk az arra érdemes növendékeket, és bevonhatnánk őket ebbe a típusú munkába.

Kik a közvetlen munkatársai a MOST-ban?

A kis csoport osztályfőnöke Harangi Mária rendező, főjátékmeister; szakmai vezetője Almási-Tóth András, az OPERA művészeti igazgatója. Szennai Kálmán karmester, korrepetitor szerepgyakorlatot tanít; Ókovács Szilveszter főigazgató interpretációtörténettel készül, az első vendégkarmester, Halász Péter pedig Mozart műveiről szóló előadás-sorozattal.

Mit nyújt az operastúdió a résztvevőknek?

Hosszú éveig tanítva rálátásom volt arra, hogy mi hiányzott itthon az oktatás terén. A végzett énekeseknek két évük, négy szemeszterük van arra, hogy behatóbban foglalkozzanak az operairodalommal, színpadi gyakorlatot szerezzenek és nyelvi szempontból is képezzék magukat. Az operastúdióban csupa hasznos dolgot kapnak a fiatalok: alkalmuk nyílik, hogy gyakoroljanak, próbákon vegyenek részt, előadásokat nézzenek, hallgassanak, elemezzenek. Többek között olyan operák szerepeit tanítjuk, amelyek műsoron vannak nálunk. Ifjú énekeseink ezekre az évekre biztosan emlékezni fognak, sokat profitálhatnak az itt szerzett tapasztalatokból, élményekből. Pályafutásom elején nekem ilyesmiben nem volt részem, az első három-négy évem arról szólt, hogy egy csomó szerepet megtanultam; kevés próbával kellett beállnom különböző előadásokba... A zeneakadémisták többnyire csak a féléves vizsgák alkalmával tudnak színpadra lépni, esetleg az év végén dolgoznak zenekarral, ami nagyon kevés. Az operastúdióban töltött időszak tehát elsősorban a gyakorlat-szerzésről szól.

Milyen alapon választották ki az öt fiatal énekest, és hogyan zajlik velük a munka?

Június elején közel negyven énekest hallgatunk meg, két szűrőn mentek át. Figyelembe vettük a hangot, a tehetséget, a hozzáállást, ahogy azt is, hogy az Operaháznak éppen milyen énekesekre van szüksége. Ugyanis ez egy kétirányú, oda-vissza ható program. Az öt kiválasztott művész: Balázs Norbert bariton, Fenyvesi Gabriella Rea szoprán, Anija Lombard szoprán, Ortan Vivienne mezzoszoprán és Pál Botond tenor. Arra törekedtünk, hogy minden hangfaj képviseltesse magát. Voltak olyanok, akiket a Zeneakadémiáról már ismertem, volt, akire Ókovács Szilveszter hívta fel a figyelmet, és van olyan fiatal is, akit a kórusból emeltünk ki. Kialakult egy kis ensemble. A Dél-Afrikában született, egy ideig Brüsszelben élő, de osztrák állampolgárságú, több nyelven beszélő Anija Lombard kiváló képességekkel rendelkezik, nagyon szép hang, de szüksége van színpadi rutinra, hogy feloldódjon. A mozgásnak szinkronban kell lennie az énekléssel; a mozgás sokat segít abban, hogy a hang igazán szabad lehessen. Az éneklés nagyon komplex dolog, folyamatos tanulást igénylő munka. Mesterkurzusaim során gyakran emlegettem, hogy a hibák megoldását nem ott kell keresni, ahol az megjelent; nekünk a hibák elé kell mennünk. A lámpaláz például mindenkinél jelen van, akárhány éves is az ember, de azt a rutin megszerzésével le lehet győzni. A stúdiósokat igyekszünk minden téren segíteni, anyagilag is, ezért ösztöndíjat is kapnak. Fontos hangsúlyozni: ők már nem növendékek, hanem fiatal kollégák! Az operastúdiói nem egyszerűen poszgraduális képzés, itt a színpadi létezés a legfontosabb tényező. Én hetente egyszer, hétfőnként tanítom őket Faragó Zsófia korrepetitor zongorakísérésével. Egy-egy szerep kapcsán arra törekszünk, hogy a lehető legmélyebbre menjünk. Ha sikerül megélni a szükséges érzelmeket, akkor felszabadulva a hang is megváltozik. Ezáltal lesznek képesek zeneileg kifejezni, megragadni valamit, színezni és árnyalni.

◻ Pál Botond, Anija Lombard, Ortan Vivienne, Fenyvesi Gabriella Rea, Balázs Norbert -
Fotó: Oláh András

Az éneklés olyan, mint egy hatalmas mozaik-kép; apró részekből, kis mozaikkockákból áll össze az *egység*. Szeretnénk a tehetséges művészeket itthon tartani, ezért bízom benne, hogy az operastúdió a „tradíció részévé” válhat. Az idő múlásával fogynak a jó énekesek, gondoskodnunk kell az utánpótlásukról.

Mi lehet a MOST működésének rövid és hosszú távú hozadéka?

Almási-Tóth Andrással az év végi vizsgaelőadásra Haydn *Armida* című operájának előadását tervezzük a San Diegó-i Opera Neóval közös produkcióban. Közben koncertalkalmakat is próbálok szervezni az stúdiósoknak. Az életem folyamán megtapasztaltam, hogy milyen szorosan kapcsolódik a tudomány és a művészet. Irodalom, filozófia, történelem, kultúrtörténet, pszichológia – minden mindezzel összefügg. Fontos megőrizni a nyitottságunkat. Nekünk nem a négy fal között kell művészeknek lennünk, hanem a színpadon. Előadóművészek vagyunk! Mindazt, amit tudunk, az életünk során összegyűjtöttünk, azt a színpadra adaptálva, egy adott szerepben próbáljuk továbbadni másoknak. A zenén keresztül mutatjuk meg, milyen az ember és hogyan működünk a különböző határhelyzetekben. Gyönyörű mesterség a miénk! ◻

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Giuseppe Verdi

Traviata

La traviata

Opera két részben, három felvonásban, olasz nyelven,
magyar, angol és olasz felirattal

2025. JANUÁR 24., 28., ERKEL SZÍNHÁZ

Fokanov Anatolij, örökös tag

Szerző: Pallós Tamás

Harminchárom évvel ezelőtt, Rigolettóként debütált Budapesten; hamar, 1992-ben lett az OPERA tagja. Fokanov Anatolijjal éppen akkor egyeztettem egy „életútinterjú” ügyében, amikor kiderült, hogy az örökös tagok sorába választották. Az érdekes és kiváló művésszel, a Magyar Állami Operaház Kamaraénekesével való beszélgetés már e kitüntetés jelentette **örömteli aktualitás** jegyében készült.

○ Csillagóra Gála, 2024 - Fotó: Nagy Attila

FOKANOV ANATOLIJ

○ Az álarcosbál, 2022 - Fotó: Rákossy Péter

○ Rigoletto, 2016 - Fotó: Rákossy Péter

A Szovjetunió távol-keleti szegletében, Magadanban született. A zenei tanulmányait is ott kezdte?

Két és fél évig katona voltam, „tankistaként” vettem részt az orosz-kínai konfliktusban. Ezután jelentkeztem a magadani Zeneművészeti Intézet ének, karvezetés és tanári szakára. Nagyon jó pedagógusok oktattak, akik közül többen – az édesapámhoz hasonlóan – „kitelepitettek”, a sztálini Gulag-rendszer áldozatai voltak. Elmondhatom, hogy a Gulag szülötte vagyok. Első énektanárom, Jevgenyija Kragyinova, a moszkvai Nagyszínház egykori mezzoszopránja volt, akinek férjét szintén Magadanba száműzték, ő pedig jött velem. Kragyinova évekig gyakorolta velem a helyes légzéstechnikát. Karmester-tanárom azt szerették volna, hogy a vezénylésben képezem magam tovább, de végül győzött az éneklés. A novoszibirszki Glinka Zeneakadémián folytattam a tanulmányaimat, ahol 1981-ben parallel operaénekesi és pedagógusi diplomát szereztem. Itt jegyzem meg, hogy a dalírodalomra vonatkozóan külön koncerténekesi végzettségem is van.

Tíz éven át volt a Novoszibirszki Opera- és Balettszínház tagja, ahol megalapozta a repertoárját. Mi mindent énekelt akkoriban?

Kezdetben zeneakadémistaként kisebb szerepeket kaptam, a Tosca Angelottijaként debütáltam. Az első főszerepem a Szerelmi bájtal Dulcamarája volt, aztán jött Escamillo, Figaro, Tomszkij gróf... A vezetőségváltással, a főrendező távoztával viszont változtak az ottani lehetőségeim, így azok az emberek, akiknek a pályám elején nagyon sokat köszönhettem, azt tanácsolták, hogy lépjek tovább. Komiban, Ufában, a tádzsikisztáni fővárosban Dusanbában, majd Szaratovban énekeltam. Utó Endre hívására onnan érkeztem Magyarországra.

1991-ben még vendégként debütált Budapesten a Rigoletto címszerepében, majd az Aida Amonasrója és a Traviata Germontja következett. Nagyon hamar, 1992-ben már az OPERA tagja lett. Hogyan történt a felkérés?

Szükség volt rám, mert akkoriban baritonhiány alakult ki Budapesten. Volt olyan magyar művész, aki lebetegedett, abbahagyta vagy szüneteltette az éneklést, mások külföldi fellépéseket vállaltak. Emiatt már nem lehetett kiállítani bizonyos darabokat, ezért Utó Endre úgy döntött, hogy felvesz. Én örököltem meg a Bécsbe szerződött Gáti István jelmezeit. Immár harminchárom éve tart a budapesti karrierem.

Számtalan emlékezetes előadás résztvevője volt itthon és külföldi turnék keretében is. Ekkora élményanyagból ki tud emelni valami emlékezetes találkozást, eseményt, pillanatot, ami különösen megérintette?

Nagyon szerettem Mísura Zsuzsával, Szilfai Mártával, Tokody Ilonával, Sümegi Eszterrel, Rálik Szilviával énekelni. Kedves partnerem volt Kertesi Ingrid, akivel sokszor léptem fel a Rigolettóban. Az egyik előadást Rico Saccani vezényelte és olyan siker volt a második felvonást záró Bosszú-duett, hogy a karmester felszólalt nekünk és megkérdezte: „Ismételhetünk?” Megisméltük. Azt mondták az öltöztetők, hogy ilyen negyven éve nem fordult elő itthon. De hálás vagyok például Csák József tenor-kollégámnak is, aki remekül beszélt oroszul és rendszeresen felajánlotta a segítségét.

Elsősorban Verdi-énekesként tartjuk számon. Mondhatjuk, hogy hangilag és érzelmileg Verdi életműve áll a legközelebb Önhöz?

Hogyan vezetett a művész útja Oroszországból Budapestre, és hogyan vált a dalszínház egyik legtöbbet foglalkoztatott és legnépszerűbb hősbaritonjává? Videónkból kiderül. Készítette: OperaCafé

A háború után számos kiváló művész kötött ki Szibériában; a novoszibirszki zeneakadémián fantasztikus egyéniségek tanítottak. Idős tanárom, az ukrán származású Vlagyimir Didkovszkij neves tenor volt a Bolsojban; annak idején még Saljapinnal is énekelt. Ő Mattia Battistini baritonnál tanult, aki sokszor vendégszerepelt a cári Oroszországban. Didkovszkij az olasz iskolát képviselte, és ő mondta nekem: „Anatolij, te Verdi-hang vagy! Neked olasz operákat kell énekelned!” Egyébként sokan azt gondolták rólam, hogy engem Olaszországban képeztek. Énektechnika szempontjából az említett Kragyínova mellett a legtöbbet Didkovszkijnek köszönhetek. Tényleg óriási, világszínvonalú pedagógusok voltak.

Vannak kedvenc szerepei?

Sokat mondhatnék, mert hála Istennek sok operai alakot megformálhattam. De igazából nincsenek favoritok, mert mindig azt kedvelem a legjobban, amelyiket éppen énekelek. Van egy alapállásom: csak azt vállalom el, amit szeretek. Wagner például nem az én világom, nem az én hangom. Már Didkovszkij is figyelmeztetett: „Wagnert ne, az nem te vagy!” A rosszul megválasztott szerep a hangra nézve halálos, nagyon lerövidíti az énekesi karriert. Ezt szerettem volna elkerülni. Azt látom, hogy Wagnert maximum tíz éven át lehet magas szinten énekelni.

Novemberben kapta meg az örökös tag kitüntető címet, bekerült az Operaház nagy panteonjába. Mit szolt hozzá?

Mit mondhatnék erre, természetesen nagyon boldog voltam. Annak külön örülök, hogy most kaptam meg, és nem a halálom után. (Nevet.) Azt hiszem, hogy valójában harminchárom év mindennapos kemény munkáját honorálták ezzel a kitüntetéssel. Szeretném megköszönni a kollégáimnak, akik értik ennek a gyönyörű pályának minden nehézségét és örömét.

© Simon Boccanegra, 2011 - Foto: Juhász Attila

Meg kell jegyezmem, hogy időközben sokat változott a világ a zene terén is, és nem feltétlenül az előnyére. Az operajátszás is más lett. Számomra viszont fontosak a hagyományos értékek. Konzervatív lélek vagyok.

Mire készül mostanában?

December 31-én „meglepetésvendég” voltam Orlovskij herceg bálján *A denevér*ben. Nem mindenről beszélhetek, ám ami már biztosnak tekinthető, hogy júniusban Veisz Gábor szerkesztésében orosz dalokkal lépek fel a Bartók Rádióban. Korábban világpremierként jelent meg a Dargomizsszkij-dalokat tartalmazó lemezem. Nagyon szeretem ezt a műfajt is. Ismert, hogy Csajkovszkij és Rahmanyinov milyen csodálatos dalokat írt. Most viszont csupa olyan darabbal készülök, amelyeket korábban nem énekeltem. A zongorakísérőm – csakúgy, mint az említett CD-n – Virág Emese lesz. Vele is nagyon sokat dolgoztam az elmúlt évtizedekben. Sohasem vagyok teljesen elégedett önmagammal, de boldog vagyok az elért eredmények miatt, és még mindig várom az új feladatokat. ○

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

The Gershwins® **Porgy és Bess**® *Porgy and Bess*®

Opera három felvonásban, angol nyelven, magyar és angol felirattal

Írta: George Gershwin, DuBose és Dorothy Heyward, és Ira Gershwin

2025. JANUÁR 25-TŐL, OPERAHÁZ

A „GERSHWIN” a Gershwin Enterprise bejegyzett védjegye és szolgáltatási védjegye.

A „PORGY AND BESS” a Porgy and Bess Enterprise bejegyzett védjegye és szolgáltatási védjegye.

A jogtulajdonosok nyilatkozata: „A *Porgy és Bess* produkció jelen formában történő bemutatása nem engedélyezett, és ellentétes a mű színrevitelének követelményeivel.”

Szívvel-lélekkel

Szerző: Filip Viktória

Harminc éve tagja az OPERA Énekkarának, egy egész évadra való előadás szólamanyagát tartja fejben, és nagyon fontos számára a szorgalom, a precizitás, valamint az odaadó munka. Nem véletlenül kapta meg a *Magyar Állami Operaház Énekkarának Kamaraművésze* címet. Baukó Gabriellával beszélgettünk.

Akik jegyet váltottak a Barta Dóra rendezte *Turandot*-produkcióra, azok kisebb szolista-szerepben is láthatták az énekkari művészt: az egyik udvarhölgyet formálta meg gyönyörű, fehér-piros, legyezőszerű pliszéruhájában, Turandot hercegnő oldalán. „Szólószerepet énekkari művész nagyon ritkán kap, pláne ennyire kiemelt módon. Ez egy különleges feladat volt, megtisztelő, hogy engem kértek fel rá. Izgalmas volt megformálni, mert a ruhával játszani, lépcsőfokokon fel-le lépegetni is kellett, ráadásul harmincéves pályafutásom alatt ez volt az első rendezés, amelyben a táncokkal együtt kellett mozognunk” – kezd el mesélni Gabriella.

Az évad során fontos jól beosztani az erőt, mert első pillanatban ugyan a csillogás, a siker és a taps tűnik szembe, a jól végzett munkához azonban sok kitartás szükséges. „Nap mint nap tanulni kell a darabokat, kissé fáradtan is minden próbán és előadásban a maximumot kell nyújtani, de aki igazán elhivatott, az évtizedeket is eltölt az intézménynél. Az Andrássy úti Ybl-palota csodálatos, az énekkari munka színes, hiszen estéről estére más-más műveket adhatunk elő különböző környezetben és szebbnél szebb jelmezekben. Kevés embernek adatik meg, hogy a munkája a hobbija is egyben: én az OPERÁ-ban tudok kiteljesedni. A kamaraművészi

díjra Csiki Gábor karigazgató jelölt, amiért nagyon hálás vagyok! Számomra ez az elismerés megerősítés abban, hogy érdemes a munkát szívvel-lélekkel, odaadással végezni” – mondja.

Egy évadban nagyjából tizenötféle előadásban játszik, ezek szólamanyagát naprakészen tartja. „Ez azt jelenti, hogy azt a darabot, amit jó pár évvel ezelőtt játszottunk, pár próbával elő kell tudni hívni. Szerencsére működik, hiszen az agyunk bámulatos dolgokra képes! Harminc év alatt mintegy nyolcvan operát tanultam meg különböző nyelveken, olaszul, angolul, oroszul, németül” – mutat rá Gabriella.

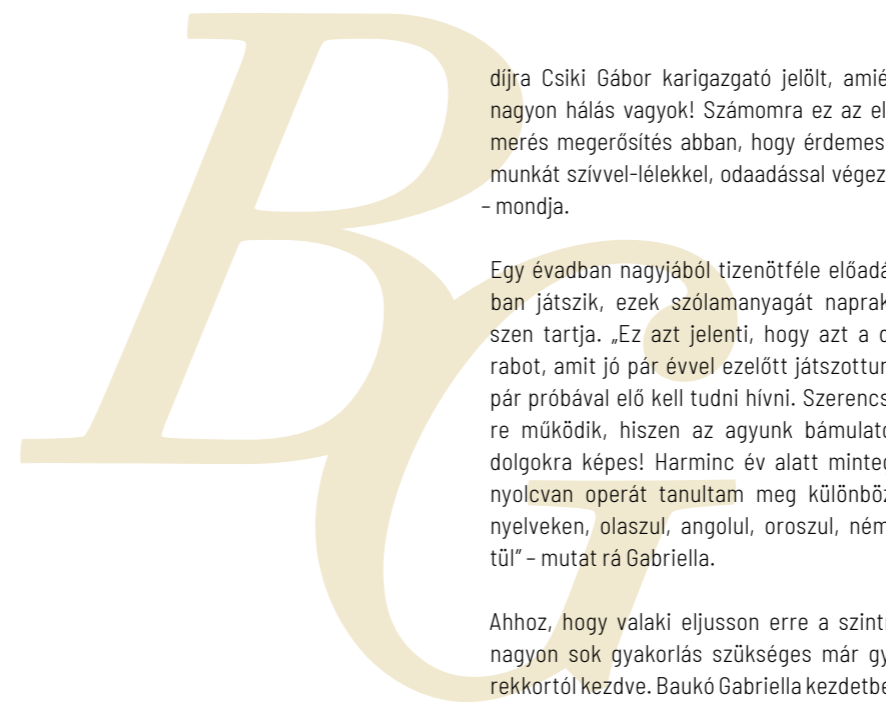
Ahhoz, hogy valaki eljusson erre a szintre nagyon sok gyakorlás szükséges már gyerekkortól kezdve. Baukó Gabriella kezdetben ugyan népdalokat, operettet és musicalt énekelt szívesen, de hamar rádöbrent, hogy a hangja az opera felé mutat. A zenei alapokat Ligeti Miklósnétól kapta, majd Komlóssy Erzsébet Kossuth-díjas mezzoszopránhoz került. „Az ő segítségével pár alkalom után legyőztem a gátlásaimat, hatalmasat fejlőd-

tem, és kialakult a lírai szoprán hangom. Két évig jártam hozzá, mielőtt próbaéneklésre jelentkeztem volna az OPERÁ-hoz, ahová Katona Anikó akkori karigazgató vett fel december 1-jei kezdéssel. Ennek épp harminc éve” – emlékszik vissza Gabriella.

A *Nabucco* volt az első produkció, amiben színpadra lépett, de hamar jött a többi lehetőség is, hiszen az első fél évben hat opera szólamanyagát tanulta meg. Ennek a szorgalomnak is köszönhető, hogy egy színpadon állhatott Melis György, Kelen Péter, Tokody Ilona és Molnár András Kossuth-díjas énekekkel, valamint számos külföldi világsztárral. Valló Péter rendezéseit különösen kedvelte (*Manon Lescaut*, *Lammermoori Lucia*), de a Nádasdy Kálmán-Oláh Gusztáv-féle *Bohémélet* máig a kedvencei közé tartozik.

Mindig számíthat kollégáira is: Murár Györgytől önbizalmat, kiállást, a koncertekre való felkészülés csínját-bínját, míg Dékány Endre zeneszerző-karmestertől és énekmestertől a bel canto művészetét tanulta meg. „Ő mondta mindig, hogy nem elég szépen énekelni és minden darabot kiválóan tudni: ezt a szakmát idegrendszerrel is bírni kell. Egy művésznek uralnia kell a testét, a hangját és tudatosan kell dolgoznia. Ez biztosítja, hogy a lámpaláz ellenére is jól tudjunk teljesíteni” – világít rá a szoprán.

A sok munka után Baukó Gabriella a pihenésre is szakít időt. Szívesen süt vagy a lakberendezés rejtjelmeiben merül el. „Szeretem a szépet magam körül – mondja. – A természet is jó kapcsolódást jelent, a kirándulás, a hegyek, a balatoni élmények mindig feltöltnek, hogy aztán újult erővel térhessek vissza a színpadra. Egy álmom vált valóra azzal, hogy e Ház tagja lehetek, és remélem, még sokáig énekelhetek a közönség és a magam örömeire.”

© Csillagóra Gála, 2024 - Fotó: Nagy Attila

© Turandot, 2016 - Fotó: Nagy Attila

Megtalálni az emberit

Szerző: Ur Máté, Oláh András

Sorozatunkban ismét három olyan fiatal karmestert szólítunk meg, akikben egy dolog biztosan közös, az OPERA művészeti vezetése *látja bennük a tehetséget*, a lehetőséget, ezért nem csak teret ad annak, hogy a zenés színházban is megmutathassák tudásukat, de kellően komoly feladatokat is rájuk bíz.

Dénes-Worowski Marcell Bécsben szerzett karmesteri diplomát, gyakorló hangszeres művész, számos zenei innovációs projekt ötletgazdája. „Bár kisgyerekkorom óta énekelek kórusban, és az elmúlt években létre is hoztam Terray Boglárkával egy alternatív kórusmozgalmat, mégis nagyböggősként a zenekar működése az, ami a legközelebb áll hozzám. A saját bőrömmön tapasztaltam és tapasztalom mind a mai napig, hogy mi az, ami segíti és mi az, ami gátolja egy együttes munkáját” – mondja. Bécsi éveiről így nyilatkozik: „rendkívül tudatosan felépített a repertoár és a zenekari gyakorlat rendszere, de szimpatikus az elméletoktatás holisztikus megközelítése is. Professzoromtól, Mark Stringertől olyan »tudás-csomagot« kaptam, amit mind a mai napig nem sikerült teljesen magamévá tennem. Zeneileg Keller Andrástól kaptam a legtöbbet, hiszen ő tanított meg dallamot formálni, hangszínekkel dolgozni, mindenhol a zenei szándékot keresni és nem nyugodni addig, amíg valami emberire nem találok.”

○ Dénes-Worowski Marcell -
Fotó: Sepsi Botond

sonlóan optimista: „az elmúlt időszakban valóban nagyon sok irányba indultam el, de biztos vagyok benne, hogy a látszólag ellentétes utak is összeérnek a jövőben. Ilyen például az a Seidl Dénes barátommal indított koncertpedagógiai vállalkozás, ami évek óta biztos pontként igyekszik közelebb hozni a zenét a fiatal felnőttekhez. Kíváncsi ember vagyok és szükségem van arra, hogy minden ajtón be-nyissak, ami egy kicsit is érdekel.”

Teremi Dáriusnak bár nincsenek zenészek a családjában, a kóruséneklés és a karvezetés tőle sem áll távol. „A kóruséneklés közösségi élménye mellett az oratorikus művekben, operákban való gyerekkórusos közreműködések voltak azok az első pillanatok, amiken keresztül kapcsolatba kerültem a zenével. Hiszem, hogy egy igazán jó karmesternek értenie kell a karvezetéshez, hiszen tudnia kell, hogy milyen mozdulatra van szüksége egy nagy létszámú kórusnak, vagy hogy hogyan válik érthetővé az énekelt szöveg, milyen hangképzés teszi homogénné az énekkari hangzást.” Pályája során Medveczky Ádámától és Ménési Gergelytől kapta a legtöbbet, akik a zene iránti alázatra és a zenészek tiszteletére nevelték.

„Meghatározóak voltak Jobbágy Valér tanár úr órái is, ahol a különböző stílusok apró finomságairól szereztem átfogóbb tudást. Mellettük még sokat köszönhetek Hamar Zsoltnak, akinek a mesterkurzusai nagyban segítettek a szakma elsajátításában.” Dárius jelenleg az OPERA asszisztens karmestereként dolgozik. „Feladatomban az adott produkció zenei támogatása. Tudnom kell zongorázni és vezényelni is a művet, mert bármikor előfordulhat, hogy az aktuális karmester helyett be kell ugranom egy próbára. Nekem kell figyelmem az arányokat a színpad és a zenekari árok között, hogy a közönség valóban azt hallja, amit a zeneszerző és a karmester megálmodott. Felkészülésem során az egyik legfontosabbnak azt tartom, hogy saját elképzelést alakítsak ki a

Marcell a Szent István Király Zeneművészeti Szakgimnázium tanára, miközben doktori-jában a 17-18. század zenei, retorikai gondolkodásának hatását vizsgálja. Az OPERÁ-ba karmesterként a 2023-as debreceni Kodály Zoltán Nemzetközi Zenei Versenyen elért eredményének köszönhetően került, a zenekarral azonban már volt korábbi tapasztalata. „Két-három évig az együttes kiségitő nagyböggőse voltam, amikor pedig már karmesterként álltam a dobogóra, nagyon nyitott és támogató közeg fogadott; megdöbbentő kvalitású művészek ülnek a zenekarban, akiktől rengeteget lehet tanulni”. A *makrancos Kata* című balettet vezényelte először, amire így emlékszik vissza: „ez a felkérés szakmai pályafutásom addigi legnagyobb kihívása volt, ugyanis soha nem vezényeltem még balettet, a darabot sem ismertem, és próbálni sem volt sok lehetőségem, de minél nagyobb a kihívás, annál nagyobb a katarzisz.” A jövőt illetően ha-

○ Teremi Dárius - Fotó: Nagy Attila

○ Bastien és Bastienne, 2024 - Zajkás Boldizsár, Teremi Dárius, Kapi Zsuzsanna, Halász Gergely - Fotó: Berecz Valtér

KARMESTEREK

művekről, és ne egy tradíciókból felépített interpretációt próbáljak meg reprodukálni. A zenekar kiválóan ismeri a különböző operák előadási hagyományait, de emellett nyitottak és kíváncsiak is friss és új értelmezésekre." Az évadban egy ifjúsági előadás karmestereként hallhatjuk, amely több kihívást is tartogat a számára. „Egy előadás keretében játszunk a *Bastien és Bastienne* és *A telefon* című egyfelvonásosokat. Majdnem kétszáz év telt el Mozart és Menotti operáinak bemutatói között. Mozart 12 évesen komponálta ezt az operáját, Menotti énekszólamaiban pedig az olasz operai hagyományok keverednek a musical világával. Két ilyen eltérő mű esetében minden előadótól más hozzáállás szükséges." A fiatal karmester a jövő kapcsán végül így nyilatkozott: „Az idei tanév végén lesz a diplomahangversenym, az a szándékom, hogy egy olyan koncert jöjjön létre, amire utólag is szívesen gondolok vissza. Hosszútávon pedig szeretném tovább építeni a repertoáromat és még jobban megismerni az operai tradíciókat.”

Marsovszky Paul Münchenben született, de karmesteri diplomáját a budapesti Zeneakadémián szerezte. Az OPERÁ-ban a *Mayerling* élén mutatkozott be 2022-ben, az idei évadban A makrancos Kata után decemberben A diótörőt vezényelte. „Zenei tanulmányaimat nagyban befolyásolta a budapesti szellemi légkör. Tudtam, hogy Európa egyik kulturális metropoliszába jöttem, de nem gondoltam volna, hogy ilyen magas színvonalú zenei oktatást kapok. A karmesterség eleinte nem volt az ötlettáramban, de utólag visszatekintve szinte sorsszerűen terelődtem ebbe az irányba. A nagy szimfóniák, operák mindig is nagy hatást gyakoroltak rám, de azokat egyetlen hangszerrel nem lehet visszaadni. Azért akartam karmesterként részt venni egy darab előadásában, hogy átláthassam ezt a komplex folyamatot és én formálhassam a zenét.”

○ Marsovszky Paul, Mayerling, 2022 -
Fotó: Berecz Valter

A karmesterképző elvégzése után Fischer Iván asszisztenseként dolgozott. „Ligeti András és Medveczky Ádám a mestereim voltak, akiktől rengeteget tanultam és jó útravalókat adtak. Fischer Iván mellett pedig megfigyelhettem, hogyan működik a zenekari kozmosz, a mindennapi csoda.”

Amikor a Mayerlinget vezényelte, próba nélkül ugrott be Medveczky Ádám helyett: „hálás vagyok azért az óriási bizalomért, amit kaptam. A balettművészeket alig ismertem, a zenekart az előadáson vezényeltem először, de éreztem a bizalmukat.” Kedvenc zeneműveiről és terveiről így beszél: „ha muszáj lenne egyet kiemelni, az Wagner *Ring-ciklusa* lenne. De sok más kedvencem is van, nem csak opera, a szimfonikus repertoár is hasonlóan gazdag. Tavasszal például a Müncheneri Szimfonikusokkal koncertezem ismét.”

A diótörő kapcsán pedig így fogalmaz: „2023-ban vezényeltem először, most végre újra elővehettem a partitúrát. Megunhatatlan zene és egy fantasztikusan felépített mese.” A decemberi előadások után A vig özvegyben lép fel legközelebb az OPERÁ-ban. „Az operai légkör az, amibe mindig visszavágyom. Ha valaki egyszer belecsöppen, nem akar eltávolodni. Még egy fárasztó próbafolyamat után is felemelő itt lenni az épületben.” ○

○ Marsovszky Paul -
Fotó: Wolf Heider-Sawall

OPERA KLUB

CSATLAKOZZON
AZ OPERAKLUBHOZ,
ÉS RÉSZESÜLJÖN
A TAGSÁGGAL JÁRÓ
ELŐNYÖKBEN!

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ:

Az örök győztes

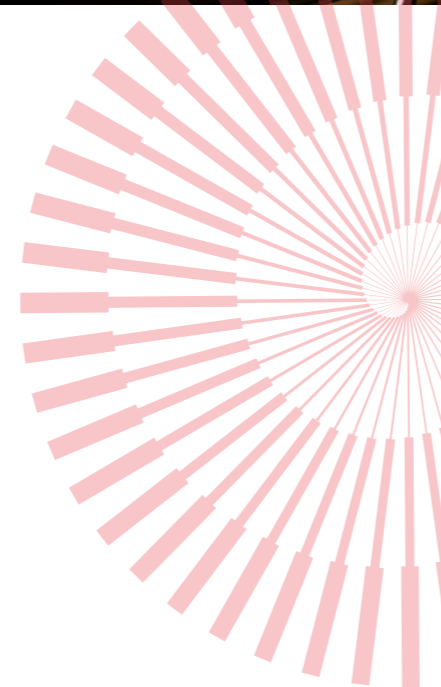
Szerző: Jászay Tamás

Nevében a sorsa: Vittorio Grigolo a nehéz helyzetekből is rendre győztesen verekszi ki magát. Az operavilág megosztó jellemű, robbanékony tehetségű sztárját februárban a *Sztárestek zongorával* sorozat következő fellépőjeként üdvözölhetjük végre.

○ Vittorio Grigolo áriaestje, Margitsziget, 2019 - Fotó: Nagy Attila

○ Fotó: Ieva Ukanyte

Még nincs ötvenéves, de máris több mint három évtizedes énekesi karriert tudhat maga mögött. A világszerte keresett olasz tenor, Vittorio Grigolo állítólag már négyévesen énekelt. Egy interjúban így emlékszik vissza a kezdetekre: „Gyakorlatilag azóta énekelek, amióta beszélni tudok. A kocsiban, ott-hon, mindenütt énekeltem. Szegény anyám – nyilván megörjítettem, hogy állandóan engem kellett hallgatnia...”

A nyolcvanas évek második felében járunk, amikor fiuk tehetségét felismerve szülei elviszik a világ egyik legrégebb óta működő kórusába, a Sixtus-kápolna énekkarába felvételizni. Az itt eltöltött öt év rendszeresen megalapozta a későbbi pályát, hiszen Grigolo a szakrális és a szekuláris zene világában egyaránt elmélyült, az operaműfajjal is behatóan megismerkedett, emellett a kórus fél évezredes történetének egyik legfiatalabb szólistájaként keltett feltűnést.

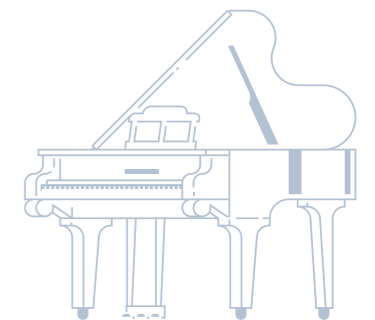
És nem csak ott: tizenhárom évesen a Római Operában a *Toscából* a Pásztorfiút énekelte, tizenhét évesen a Bécsi Kamaraooperában Don Narcisóként lépett fel Rossini *A török Itáliában* című művében. 2000-ben, alig huszonhárom évesen az intézmény történetének legfiatalabb tenorjaként hódította meg a milánói Scala közönségét. A bámulatos sikerekkel kísért útra így emlékszik vissza: „Mindez egyszerre volt félelmetes és lenyűgöző. De abban a pillanatban, amikor elkezdtem énekelni, tudtam, hogy ide tartozom.”

A sikerszéria nem torpant meg: 2010-es debütálása a New York-i Metben egy máig emblematikus szereppel ajándékozta meg, amikor a *Bohémélet* Rodolfóját először énekelhette. A Metropolitan közönsége legendásan válogatós, de Grigolo azon az estén az ujjá köré csavarta ámult nézőit.

A kritikusok úgyszintén kezdettől nagyra értékelték alakításai érzelmi telítettségét, a minden fellépésén átütő vegytiszta szenvedélyt. Grigolo azon kevés sztárestek közé tartozik, akik a technikai tökély mellett az operairodalom gazdag érzelmességét is magukévá teszik. Végletesen komolyan veszi a szerepformálást, amikor szinte belebújik a karakter bőrébe: legyen szó Gounod *Rómeójáról*, a *Lammermoori Lucia* Edgardójáról, a *Traviata* Alfredójáról, vagy a *Tosca* Cavarossijáról, az olasz tenor mindent meg akar tudni és érteni az est hőisével kapcsolatban.

Vittorio Grigolo szenvedélyes és szókimonódó interjúalany: „Az opera nem csak zene: maga az élet. Ezeket a szerepeket meg kell élni, belelegezni őket, a lelked minden szögletébe eljuttatva a lényegüket... Minden karakter új élményekkel gazdagít: olyan dolgokat tudok meg magamról, amiket nem is sejtettem korábban.”

A korán induló és magasra jutó karrierpályák veszélyeit is a saját bőrén tapasztalta meg. És bár heves, zabolátlan természete okozott már gondokat számára, ötvenedik életéhez közeledve jól érzékelhetően nyugodtabban, józannabban fogalmaz. Egy interjúban azt mondja: „A zene olyan ajándék, amit meg kell osztanunk a világgal. A célom, hogy új utakat és eszközöket találjak arra, hogy a birtokomban lévő adományt minél szélesebb körben elérhetővé tegyem.” ○

Profiktól profiknak

Szerző: Papp Tímea

Az OPERA abból a szempontból is közintézmény, hogy *különleges szolgáltatásait* bárki igénybe veheti. Ám vannak közöttük olyanok, amelyek csak egy jól meghatározható kör számára relevánsak. Ilyen a hangszerkölcsonzés.

Lapunk előző számában olvasóink megismerhették az OPERA jelmezkölcsönzési tevékenységét, amelyet a magánszemélyektől és rendezvényszervezőktől múzeumokon, előadó-művészeti felsőoktatási intézményeken és színházakon át egészen a hollywoodi szuperproduciókig széles körben ismernek és vesznek igénybe. A hangszerkölcsonzés is nyitott szolgáltatás, ezzel szemben egy sokkal szűkebb réteget érint. Fogalmazhatunk úgy is, az OPERA zenekari irodáján kizárólag professzionális kliensekkel dolgoznak.

Mindez öt és fél éve működik, Virágh Imre művészeti szervező a kezdetektől, kolléganője, Gaál Nóra mintegy fél éve foglalkozik a területtel. Aki felveszi velük a kapcsolatot, nagyon pontosan tudja, mit szeretne, és azal is tisztában van, milyen lehetőségei vannak, hiszen ahogy az aktuálisan repertoáron levő előadások jelmezeit, úgy az azokhoz tartozó, azokban játszó speciális zeneszerszámokat sem adják ki. Az OPERA Zenekar művészeihez rendelt, általuk a zenekari tagság alatt sajátként óvott hangszereket is kölcsönzési tilalom illeti. Évente egyszer leltároznak, és a nagyon pontosan vezetett nyilvántartásból kiderül, melyek azok az instrumentumok, amelyeket az Eiffel Óriás névre hallgató, nevéhez méltó méretű raktárának egyik részében tárolnak, és a polcokon fajtájuktól függően modernebb és klasszikusabb, vulkánfibre bőröndökre emlékeztető tokokban, esetleg mint az ütők, kevésbé poroszos rendben, netán mint a tímpanik, saját lábukon várják ideiglenes használóikat.

Csak kölcsönzésre nem vásárolnak, a bérelhető hangszerek mennyisége a napi használatból kikerülő darabokkal bővül. Ez nem azt jelenti – magyarázza Imre –, hogy teljességgel használhatatlan egy hangszer, hanem azt, hogy arra a nagyfokú igénybevételre, amit egy repertoárszínház kíván, már nem,

de alkalmi játékra tökéletesen alkalmas. Nóra nézi a statisztikát, amelyből kiderül, a legnagyobb hangszercsoport az ütősöké, megjegyzi, nem az üstdobok, hanem az ütők, cintányérok miatt. Hárfából, cimbalomból, oboából, kürtből viszont nagyjából tucatnyit mutat a táblázat.

Bár Imre telefonszámát a zenész szakmában sokan ismerik, a telefonos érdeklődés nem elég, a kölcsönzési folyamat egy hivatalos e-maillal indul. Ezt követően Imre konzultál a szólamvezetővel, hogy aktuálisan szükség van-e a kérdéses hangszere, hiszen az OPERA az első. A kölcsönzési engedélyt Tóth Sámuel Csaba zenekar-igazgató adja meg, amit az árajánlat követ. Az árkalkulációnak vannak rögzített pontjai, de nem ritka, hogy az igények ismeretében egyedi a végösszeg. Ha azt az érdeklődő elfogadja, az átadástól a használaton keresztül a visszavételig mindenre aprólékosan kiterjedő szerződést kell aláírni.

A visszajáró kölcsönzők között fellelhetők zenei stúdiók, koncertszervezők, egyházi szervezetek, zeneiskolák, vidéki szimfonikus zenekarok, de külföldi együttesekkel is van kapcsolatuk. Leginkább az utóbbi esetekben, de máskor is előfordulhat, hogy az ügyfél a saját szerződésmentáját szeretné használni – magyarázza Nóra. Ilyenkor anynyiban különbözik a folyamat, hogy a szerződésmentát át kell futtatni az OPERA jogi osztályán is.

Lehet kölcsönözni hosszabb és rövidebb időre, egyetlen koncertre vagy egész próbaidőszakra, minden a hangszer ráéréseinek a függvénye. Viszonylag gyakori, hogy zongorát keresnek, az utóbbi időben például egy népszerű budapesti színházba került az OPERA egyik hangszere. Az autódudákért általában nem kapkodnak, de nemrég például nyolc különböző hangolását vitt el egy neves

SZOLGÁLTATÁSOK

ütőegyüttes, árulja el Imre. Utóbbiakat egyszerű „felkapni” és elvinni Kőbányáról, de ha szükséges, a szállítás is megoldható. Minden csak megegyezés kérdése. Méreteket tekintve nagyjából ez a két véglet, de általánosságban elmondható, hogy a ritkább hangszereket keresik, például csembalót, Wagner-tubát, kontrafagottot vagy csimbasszót.

Van lehetőség kipróbálni a hangszereket, de a rendszeres ügyfelek bízhatnak az OPERA munkatársaiban. Hárfát, ütődobot, nagybőgőt általában nem utaztatnak külföldi hangversenyekre a nagyzenekarok, így kerülnek az OPERA legnagyobb instrumentumai a magyarországi koncerteken, különösen nagy őszi és tavaszi klasszikus zenei fesztiválok idején ázsiai vagy tengerentúli muzikusok kezébe.

„Vonós hangszert általában nem kölcsönzünk, (kivéve a nagybőgőt) – jegyzi meg Imre –, mert azok vagy valamelyik zenekari művésznél vannak, vagy nagy értéket képviselnek, vagy pedig már nem alkalmasak bérbe adásra.” Amikor a zenekart végleg elhagyja valaki, és a hangszerét is visszaadja, szinte azonnal új muzikus gazdája lesz házon belül, tehát ez a hangszercsoport ritkán bővül. ○

○ Fotók: Berecz Valter

Herend

HEREND PORCELÁN TRADÍCIÓ-INNOVÁCIÓ

Kontrasztokban gondolkodva

Szerző: Ménes Márta

Gyerekként egyáltalán nem fogta meg az opera műfaja, és a műszaki főiskola elvégzéséből sem következik operai karrier, később mégis úgy alakult, hogy ez lett Toronykőy Attila útja. Interjúnkból kiderül, hogy a rendező szerint melyek a jó gyerekelőadás ismérvei, és az is, *mennyiben praktikus a műszaki attitűd* akár a hivatásában, akár a magánéletében.

○ A csengő premier, 2023 - Fotó: Berecz Valter

○ Magyar karácsony premier, 2024 - Fotó: Nagy Attila

Toronykőy Attila rendezői munkamódszeréről további érdekességeket ide kattintva tudhatnak meg.
Készítette: OperaCafé

Hivatását tekintve mindenképp érdekes a tény, hogy építészmérnök végzettséggel rendelkezik, a budapesti Ybl Miklós Műszaki Főiskolán szerzett diplomát. Ez a beállítottság mennyiben érhető tetten mai munkájában?

Abban mindenképp, hogy egy előadás megálmodásának részeként sok esetben a díszletet is én találok ki, s ez nagyon közel áll az építészethez. Az opera igen komplex műfaj, a rendezőnek tökéletesen tisztában kell lennie azzal, hogy milyen térbe rakja be a szereplőket, nem mindegy az irány, a szög. Akkor érzem tisztának és rendezettnek a darabot – mert hiszem, hogy a rendezőnek az a dolga, hogy rendet tegyen a színpadon –, ha ezen szegmensek mindegyike jól átgondolt és megtervezett.

A műszaki attitűd, akár a rendszerben való gondolkodás a magánéletében mennyire praktikus?

A rendszerben gondolkodás nagyon jó. A magánéletben egyébként nem vagyok egy precíz ember, nincs minden élére állítva otthon,

sőt, igazából a rendetlenségben jobban érzem magam, de a kontrasztokat, a különbségeket nagyon szeretem. Ha rendet rakok, az egy-két napig nagyon jólesik, utána viszont már nem. Ezek a nagy különbségek érdekelnek a színpadon is. Szeretem, hogy egyszer sokan vannak a pódiumon, például egy énekesi résznél, aztán meg eltűnnek és csak egy ember marad a nézők előtt. Szeretem a fényekkel, a sötéttel és világgal, ugyanígy az ellentétes színekkel való játék lehetőségeit is. Ezekről a nagy kontrasztálásoktól – ami kicsit visszavezethető a mérnökségre vagy az építészetre – válik izgalmassá az élet és egy színdarab is.

Mikor találkozott először az operával, milyen volt a viszonyulása ehhez a műfajhoz?

A nagyanyám többször elvitt az OPERÁ-ba, de akkor még nem szerettem. Gyerekként egyáltalán nem fogott meg ez a műfaj. A főiskola elvégzése után kerültem a színházhoz, mint díszítő. Ez azért alakult így, mert a rendszerváltás után volt egy átmeneti időszak, amikor a régi vállalatok már megszűntek, az újak pedig még nem kezdtek el működni, így építészként nem tudtam elhelyezkedni. A színház és a díszlettervezés viszont mindig érdekelt. Díszítőt kerestek, azt hittem, hogy ők azok, akik felrakják a díszletre a képeket, díszítőelemeket, majd kiderült, hogy ők csak pakolnak, tehát igazából segéd munkások. Díszítettem a *Bohéméletet*, ami egy elég rövid opera, viszont négy felvonása van, ami azt jelenti, hogy sokszor kellett átállni. Ahogyan elkészültünk a második felvonás bedíszítésével, már hívtak is, hogy lássunk neki a harmadik felvonásnak. Mivel sokat kellett a színpadon lennem, kénytelen voltam hallgatni a zenét, egyre jobban megszerettem. Háromnegyed év múlva pedig már asszisztens lettem a Szegedi Nemzeti Színháznál. Hat évig hegedültem, van zenei előképzettségem, így kerültem az operatagozathoz.

○ A csengő premier, 2023 - Fotó: Berecz Valter

Említette, hogy kiskorában nem fogta meg ez a műfaj. Egy mai fiatalnál mi lehet az operához vezető út? Melyek a jó gyerekelőadás titkai?

Egyrészt fontos, hogy a zene első hallásra fülbemászó legyen. Másrészt, hogy az előadás ne legyen hosszú, egy gyerek ugyanis nem bír többet figyelni háromnegyed óránál. Nem az a cél, hogy terjedelmes előadásokat hozzunk létre, hanem az, hogy a fiatalok is be tudják fogadni azt. Ha a zene jó és dallamos, és ahhoz adok egy olyan virtuális élményt is, ami izgalmassá teszi, akkor jó úton haladunk. Vizuális ingerekkel terhelt világban élünk, ehhez alkalmazkodva a színpadon is olyan díszletekkel, fényekkel, effektekkel kell dolgoznunk, amelyek elősegítik, hogy a csemete érdeklődjön a produkció iránt. De nagyon fontos, hogy ez ne emelkedjen felül a zenei anyagon. Nem fordulhat elő, hogy szuper a látvány, de a zenével nem foglalkozunk. Úgy gondolom, hogy az operánál mindig az ének és a zene az első, a többi dolog pedig segít a megszeretésben, megértésben. Az a célom, hogy az előadás már az elején megfogja a gyerekeket, de közben azért becsempésszük a nyugalmat is. Itt is a kontrasztokban gondolkodás az, ami működhet, ami előrébb vihet. Ha valaki elénekel egy áriát, és meg sem mozdul közben, az sokszor többet jelent, mint egy effektelt, pörgős jelenet. Csak becsukom a szemem és hallgatom, azt képzelek a hang mögé, amit én szeretnék.

Nemcsak az előadásokat tekintve, de a magánéletben is fontos, hogy érezzük az arányokat, például a gyerekek okoseszköz használatát illetően. Édesapaként mennyire szigorú e tekintetben? Önöknél van napi limit a „kütyüzésben”?

Sokszor nem vagyok otthon, Budapest és Szeged között ingázom, így ez a feladat gyakran az édesanyjukra hárul, de szerencsére olyan gyerekeink vannak, akik a legtöbbször maguk is érzik a határokat. Van, hogy ők mondják ki, elég volt, és inkább kimennek focizni, vagy kutyát sétáltatni, kiszellőztetni az agyukat. Mindketten rendszeresen sportolnak, ami szintén sokat segít. De a gép nem mindig ellenség, sokszor segítség is. A sok tanulás és különóra után jóleshet egy óra játék, ami igazán ki tudja kapcsolni őket. Meg kell találni az arany középutat.

És mivel tud ön kikapcsolódni? Mi az, ami igazán feltölti?

Nagyon szeretek kertészkedni, bár most kevesebb időm van rá, ugyanis június óta a házátalakítással vagyok elfoglalva. Glettem a falat, parkettát rakok stb. Ha nem hetekig, hanem három-négy napig kell csinálnom, akkor ez teljesen kikapcsol – és persze örömmel tölt el, ha pár nap után visszamegyek rendezni. Nagyon szeretek utazni is, különböző helyeket felfedezni. Igaz, hogy úgy szól a mondás, hogy „Járt utat járhatlanért el ne hagyj!”, én azt mondom, hogy „Járt utat a járhatlanért mindig hagyj el!”, mert akkor fedezed fel a világot. ○

○ Toronykő Attila gyermekeivel -
Forrás: Családi archívum

○ Toronykő Attila családja körében -
Forrás: Családi archívum

Rovatunkban arra kérjük interjúalanyainkat, szólítsák meg egy másik társművészt egy kérdéssel, ami régóta foglalkoztatja őket, ám még sohasem volt alkalmuk feltenni. Az előző számban Mona Dániel zenetörténész az alábbi kérdést intézte Toronykő Attilához: „Sokat utazol Budapest és Szeged között, és mindkét helyen szípközvetítőként. Milyen praktikáid és életmódbeli trükkjeid vannak, hogy ilyen jól kezeled az ingázást és a fejben kétfelé levést?” A válasz pedig így hangzik: „Nincsenek praktikák, de vezetés közben például nagyon jól lehet készülni agyban a következő feladatra. Vonatozni is szeretek, ott is jól lehet dolgozni egy kottával, fülhallgatóval. Azért nem unalmas, mert a táj változik. Olyan érdekesek ezek az ellentétek: egy helyben ülök, de mégis mozgok, mert mindig mást látok.” Toronykő Attila pedig Maros Ádám timpaniművész kollégának adja át a stafétát ezzel a kérdéssel: „Hogyan, milyen gyakorlatokkal, esetleg csuklómozdulatokkal készülnek egy premierre?”

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

SZTÁRESTEK ZONGORÁVAL

VITTORIO
GRIGOLO

Dal- és áriaest magyar, angol
és eredeti nyelvű felirattal

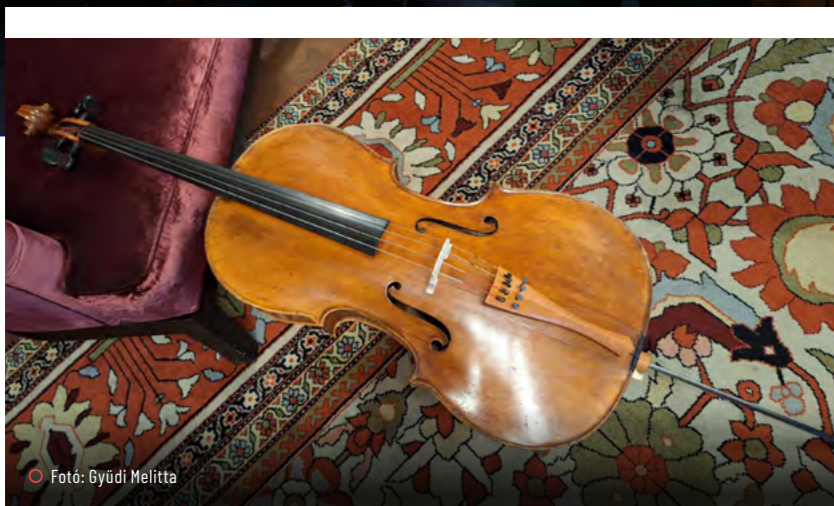
Zongorán közreműködik
Cristiano Manzoni

2025. FEBRUÁR 16., OPERAHÁZ

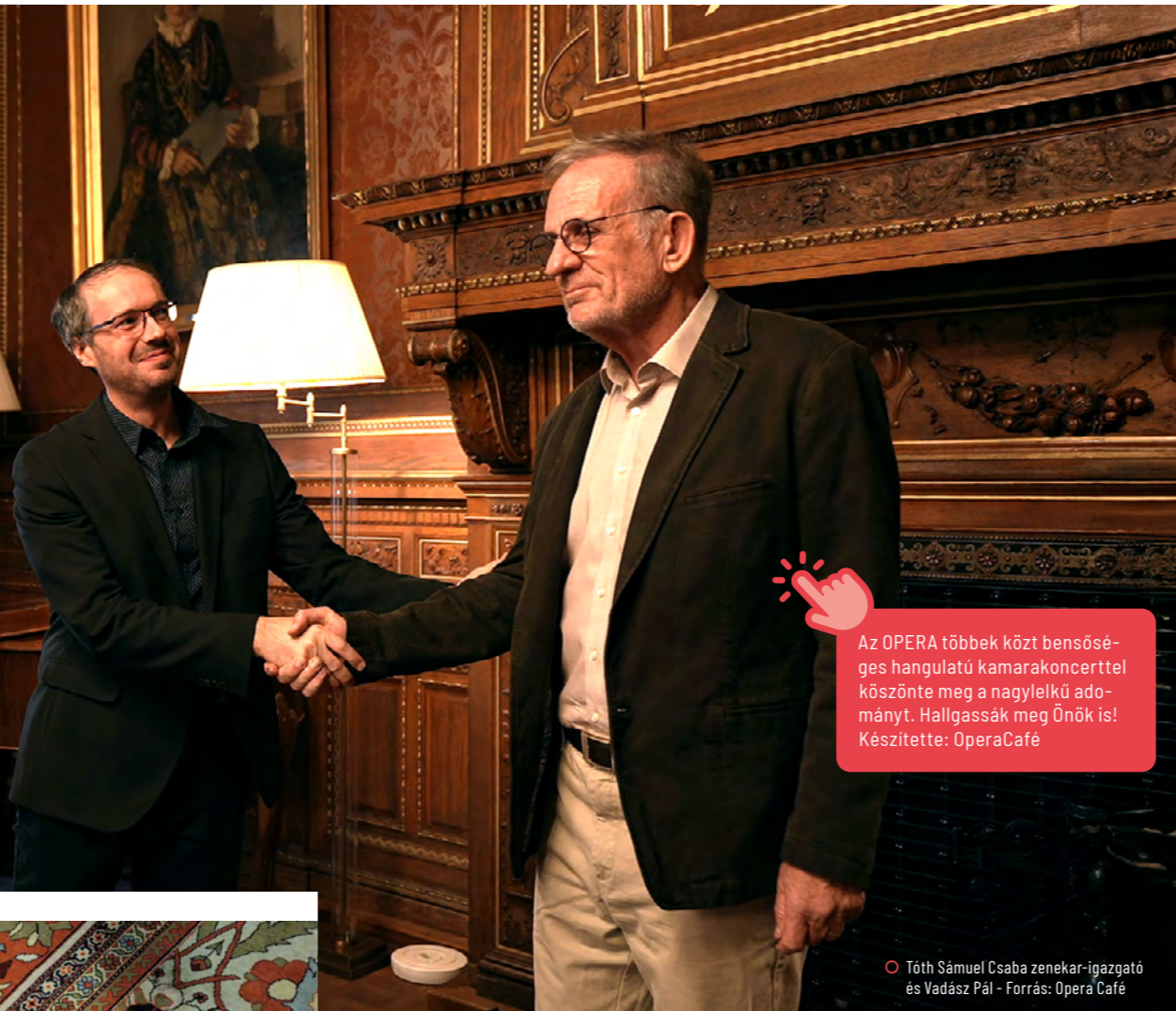
Aki a zene szeretetére tanított

Szerző: Filip Viktória

Értékes mesterhangszert adományoztak a Magyar Állami Operaháznak. Vadász Pál információtechnológiával foglalkozó üzletember édesanyja, Somló Klára csellóját ajánlotta fel az intézménynek. A neves gordonkaművész-tanár hangszere Spiegel János műhelyéből származik.

Fotó: Gyüdi Melitta

Az OPERA többek közt bensőséges hangulatú kamarakoncerttel köszönte meg a nagylelkű adományt. Hallgassák meg Önök is! Készítette: OperaCafé

Tóth Sámuel Csaba zenekar-igazgató és Vadász Pál - Forrás: Opera Café

*Spiegel János
Budapest, 1929.*

Az 1929-ben készült gordonkát maga a készítő, Spiegel János adta Klára kezébe. A csellót Schmidt Erzsébet zongoraművész vásárolta lányának jó érzéssel, hiszen ebben az esztendőben az alapvetően hegedűk készítésével foglalkozó mester keze alól a szokásosnál is kiválóbb darabok kerültek ki. Ez a cselló volt Somló Klára tanulóhangszere, ezen adta diplomakoncertjét a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, ezen játszott a BSKRT Zenekarban és különböző kamaracsoportokban, valamint ez volt a kezében, amikor a Szemere utcai általános iskolában vagy később az akkori Fürst Sándor (ma Hollán Ernő) utcai zeneiskolában meg kellett játszani egy új darabot a növendékeknek. Ezen a csellón tökéletesítette a zeneiskolai tanterv máig szerves részét képező *Tanulmányok gordonkára* című anyagát, valamint azokat az előadási darabokat tartalmazó kottákat, amelyek több neves kiadó, például a Boosey & Hawkes vagy a Heinrichshofen & Noetzel gondozásában a világ számos országában megjelentek.

„Édesanyám neves zenepedagógus volt, még Japánból is jártak hozzá hospitálni – meséli Vadász Pál. – Több növendéke lépett zenei pályára: Aldobolyi Nagy Katalin, néhai Magyar Gábor korábban, Rönkös Ildikó jelenleg is az OPERA Zenekar tagja, de hozzá járt a később a kortárs magyar zenében igen jártassá vált gordonkaművész, zeneiskolaalapító Vas Katalin is. Aki másfelé kanyarodott, abból általában orvos vagy mérnök lett, Al már Iván elismert csillagásként dolgozik, egy másik tanítványa pedig az MVM Paksi Atomerőmű szakmérnöke. Édesanyám születésének századik évfordulója a Covid-járvány idejére esett, de 2024-ben meghívtam a házukba az egykori növendékeket. Az ötveneseiktől a kilencven évesig sokan eljöttek, beszélgettek, emlékeket osztottak meg róla,

szeretettel emlékeztek rá. Sokan közülük lelkes amatőröként ma is játszanak otthon, kamarazenekarban vagy kvartettben. Ez nem meglepő, hiszen édesanyám mindig a zene szeretetére tanított. Az volt fontos számára, hogy a muzsikálás ne kényszer, hanem élvezet legyen, ami hosszú időre elkíséri a tanítványai életét.” Az adományozó határozott kérése, hogy a hangszer örökké az Operaház zenekaránál maradjon.

Vadász Pál korai éveit is meghatározta a muzsika, hiszen otthon mindig szólt a zene, ő maga pedig 11 éves koráig csellózott. Abban az időben számos operaházi muzsikus fordult meg náluk, akik érdekesebbnél érdekesebb történeteket meséltek az előadásokról, a művészekről vagy épp a Hajós utcai vendéglátóegységben eltöltött Bierpause-ról. „Ezek az adomák máig megmaradtak bennem, és ahogy említettem, több tanítvány is az OPERÁ-ban játszott vagy játszik, van egyfajta kötődésem az intézmény felé. Később úgy alakult az életem, hogy tudományos pályára léptem és üzletember lettem. Dolgoztam Ausztráliában, Münchenben, majd létrehoztam a saját cégemet, különböző informatikai technológiákkal foglalkozom, meg tudom magamnak engedni, hogy ne kelljen eladnom édesanyám csellóját. Azzal is tisztában vagyok, hogy egyik hangszernek sem tesz jót, ha sokáig nem játszanak rajta” – fejt ki döntésének okait az üzletember.

A gordonka Somló Klára 1995-ben bekövetkezett halála után közel harminc évig állt, így először hangszerész nézi át, majd meg kell találni azt a zenekari művészt, akinek a kezében a legjobban szól. „A szólamvezetők mindenképp kipróbálják majd, de a csellószólam tagjai is lehetőséget kapnak, elsősorban azok, akiknek még nem tudott saját hangszert adni az intézmény. Erre a felújítási vagy restaurálási munkálatokat követően kerül sor – részletezi a folyamatot

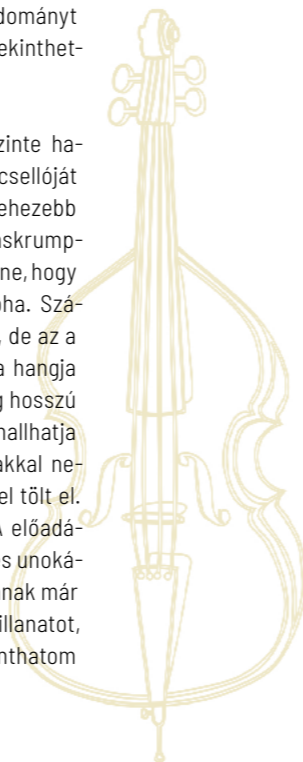
Tóth Sámuel Csaba zenekar-igazgató. – Ha szólamvezető kapja meg a csellót, a hangja számos zenekari szólóban kiragyoghat, természetesen a zenekari hangzást is dúsítja és a személyes motiváció is kiemelendő. Ha egy zenész egy ilyen mesterhangszeren játszhat, az több mint inspiráló, hiszen a hangzása új dimenziót nyit egy magasabb színvonalú játékra.”

Spiegel János Pilát Pál inasaként kezdte pályafutását, saját üzletét 1903-ban nyitotta meg. Termékeny alkotó volt, körülbelül 600 hangszert, köztük 80 csellót készített. Stradivari- és Guarneri-eredetű modelleket vett alapul, letisztult és precíz munka jellemezte. 1920 körül vörös-barna lakkot használt, ezt követően főleg narancssárga árnyalatokkal dolgozott. Számos szakembert képzett. Az OPERA Zenekarnál jelenleg is használatban van egy másik Spiegel-cselló és három Spiegel-hegedű.

„Külföldön már kialakult egyfajta mecenatúra: tehetős, kultúraszerető emberek támogatják az intézményeket különböző természetű forrásokkal. Itthon ez még kevésbé terjedt el, de az utóbbi időben előrelépést tapasztalok. Spiegel János hangszerei péld-

dául igen keresettek, nagyrésztük külföldön van. Vadász Pál óriási gesztust tett azzal, hogy magyarként fontosnak tartotta, hogy egy magyar hangszerkészítő mester hangszere Magyarországon maradjon egy olyan intézménynél, ahol jó kezekben lesz. Szeptemberben ünnepeltük az Operaház megnyitásátának 140. évfordulóját. Ezt az adományt akár születésnapi ajándéknak is tekinthetjük” – mondja a zenekar-igazgató.

„Édesanyámnak ez volt az élete, szinte haláláig gyakorolt, nagyon szerette a csellóját – veszi át a szót az adományozó. – A nehezebb években, ha hó végén csak paprikáskrumpilira futotta, akkor sem merült fel benne, hogy eladja, nem vált volna meg tőle soha. Számomra sem könnyű lemondani róla, de az a tudat, hogy ennek a hangszernek a hangja az Operaházban zeng és a közönség hosszú éveken át, generációkon keresztül hallhatja (talán az én életemen túl is), szavakkal nehezen kifejezhető, milyen jó érzéssel tölt el. Rendszeresen látogatom az OPERA előadásait, a decemberi *Diótörőre* az öt éves unokámat is elhoztam. 2025-re is megvannak már a jegyeim, így nagyon várom azt a pillanatot, amikor a zenekari árokban megpillanthatom édesanyám hangszerét.”

Újév az Operaházban, 2024 - Fotó: Berecz Valter

JÁTÉK

Folytatódik az Opera Magazin nyereményjátéka. A megfejtéseket 2025. február 15-ig várjuk a jatek@opera.hu e-mail címre. Az alábbi kérdések mindegyikére helyesen válaszolók között 5 db páros belépőt sorsolunk ki a 2024/25-ös évad valamelyik előadására. A nyerteseket e-mailben értesítjük, a névsort és a megfejtéseket a következő lapszámban olvashatják.

1. Miként közelíti meg a szerepeket Kálmán Péter, a 2024/25-ös évad Kamaraénekes?
2. A dél-afrikai színház mely elemét részesíti előnyben Matthew Wild, az OPERA új *Macbeth*-produkciójának rendezője?
3. Mi a legfontosabb vezérelve Toronykő Attila rendezőnek egy-egy produkció színre vitele során?
4. Az *Aranykor*: *Angol elegancia* című koncerten felcsendülő Britten-mű, a *Változatok egy Purcell-témára* a barokk zeneszerző mely művéből táplálkozik?
5. Melyik előadássorozatot mentette meg az Operaházban hirtelen „beugrással” a fiatal karmester, Marsovszky Paul?

Előző számunk megfejtései: 1. tisztább, áttetszőbb hangzást; 2. Metropolis; 3. A kékszakállú herceg vára; 4. Gulyás Dénes; 5. 9

Az őszi lap nyertesei: Emőd Péter, Fejes Júlia, László Anna, Lukács Csilla, Rozsnyai Gábor

A részvétellel Ön hozzájárul személyes adatai kezeléséhez, amelyről az OPERA a Játékszabályzat mellett a www.opera.hu/tajekoztatok oldalon nyújt tájékoztatást.

A barátság jegyében

Szerző: Filip Viktória

Mesebeli, ahogyan két, gömb alakú koncertterem között egy óriási üvegprizma emelkedik ki egy mesterséges tóból, de épp csak annyira, hogy ne akadályozza a körülötte elhelyezkedő műemlékek perspektíváját. Ez a *CSO Ada Ankara* kulturális központ, ahol az OPERA művészei a Magyar-Török Kulturális Évad részeként léptek fel.

Fotó: CSO Ada Ankara

A történelmi nevezetességeiről és múzeumairól híres, ráadásul sűrűn lakott török fővárosban építkezni nagy kihívás. Épp ezért igen körültekintően láttak hozzá az új, modern koncertterem megépítéséhez, amelyet a világ egyik legrégebbi zenekarának, az 1826-ban alapított Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasi (CSO), azaz a Török Elnöki Szimfonikus Zenekar méltó otthonának szántak. Az 1992-ben meghirdetett tervpályázatot minden törökországi építésziroda számára nyitottá tették, a beérkezett negyvenöt pályamű közül végül egy akkor csupán öt éve működő céget választottak. Az építkezést gazdasági problémák és a tervek nehézkes kivitelezése is hátráltatta, így a komplexumot csaknem harminc évvel később, 2020-ban egy amerikai cég fejezte be. Az épület a Covid-járvány miatt 2021-ben nyitotta meg kapuit a nagyközönség előtt.

A földrengésbiztosra tervezett CSO Ada Ankara területe több mint 60.000 m², az épület-együttes körül 14 hektárnyi zöld felület található. A komplexumban két koncertterem, múzeum, ajándékbolt, kávézó és prizma alakú előcsarnok várja a kultúra szerelmeseit.

Fotó: CSO Ada Ankara

A koncertteremek meglepő alakját két vízálló, speciális anyagból készült membrán adja, amelyeket Amerikában, Texasban gyártottak; onnan szállították át összecsomagolva Ankarába, ahol az építési helyszínen több órán át tartó légfúvással alakították ki végleges formájukat. Az így létrejött idomokra ragasztóréteg, poliuretán hab és beton került, míg el nem érték a fél méteres héjvastagságot. A szerkezetet aztán acélrudakkal erősítették meg.

Hogy a város szívében épült komplexum ne vegye el a körülötte lévő műemlékekre való szabad rálátást, különös tekintettel az Atatürk körútra és az Anitkabirra, azaz Mustafa Kemal Atatürk, a köztársaság alapítójának és Ankara felvirágoztatója örök nyughelyének látványára, az épületek jó részét a föld alá rejtették. A nagyobb, tojás alakú Főterem alapja például 13 méterrel a talajszint alatt található. Ez a terem 2023 fő, a kisebb, fél-gömb alakú Kék terem 512 fő befogadására alkalmas. A szokatlan forma lehetővé teszi, hogy bárhová is ülünk, mindenhol 360 fokos kilátás nyílik. Sőt, mivel a termekben egyetlen oszlop vagy tartószerkezet sincs, a színpadra való rálátás akadálytalan, és az akusztika is kiváló a tér minden pontján. Ezt a térélményt és hangzást a megnyitó óta számos műfaj több neves művésze és közönségük élvezhette. A klasszikus zene képviselői közül többek között Kristine Opolais, a Londoni Filharmonikusok, a Budapesti Fesztiválzenekar és a Mariinszkij Színház Zenekara is fellépett már itt.

A prizma alakú Előcsarnokban ajándékbolt is található. A szintén tojás alakú építmény szerkezete fa és üveg kombinációjából áll. Kinlátásban a megszokott, zenével kapcsolatos design tárgyak mellett természetesen a Török Elnöki Szimfonikus Zenekar csaknem kétszáz éves történetéről szóló kiadványok is szerepelnek. Az épület a gasztronómia kedvelőinek

OPERAHÁZAK

sem okoz csalódást. A bisztróban ugyanis nemcsak a híresen jó török kávét, teát vagy a török konyha remekeit élvezhetik a látogatók, hanem a világkonyha csodáit és olykor kisebb kamarakonzerteket is. A parkolás miatt sem kell aggodniuk az ide látogatóknak, négy szintes, ultramodern parkolóház segíti a zavartalan kikapcsolódást.

A Magyar Állami Operaház Énekkara októberben volt a CSO Ada Ankara vendége, mégpedig a Magyarország és Törökország közötti diplomáciai kapcsolatok felvételének 100. évfordulója alkalmából szervezett magyar-török kulturális évad részeként. Ez volt az OPERA első vendégszereplése Törökországban. A műsorban Kodály *Psalmus Hungaricus*, Bartók *Tánc-szvit*, Liszt *Esz-dúr zongoraverseny*, Dohnányi *Szimfonikus percek* és Pacsay *Újévi nyitány* című művei hangzottak el. A darabokat az október 23-i koncertet megelőző napokban Dénes István karmester irányításával próbálta be az Ankarai Állami Operaház Zenekara, hozzájuk csatlakozott az 54 tagú, budapesti kórus. A Kodály-mű szolista Ujvári Gergely, a zongoraversenyé Bogányi Gergely volt. A koncert alkalmából a török fél egy Bogányi-zongorával lett gazdagabb. Talán ennek és a két nemzet közötti jó kapcsolatnak köszönhetően is a műsor végén a török zenekar állva játszotta el a magyar Himnuszt.

A látogatás tehát a 2023 decemberétől 2024 év végéig tartó kulturális évad részeként jött létre, amely során 15 törökországi városban megforduló mintegy 1000 magyar művész koncertek, kiállítások, tematikus programok segítségével mutatta be kultúránk sokszínűségét. Dr. Hoppál Péter, az évad előkészítéséért és lebonyolításáért felelős kormánybiztos szerint „Magyarország és Törökország ilyen irányú kapcsolatainak fejlesztése mindkét ország számára kiemelt jelentőséggel bír. Az évad egy kiváló lehetőséget biztosít arra, hogy a két ország amúgy is évtizedekre

Fotó: Dr. Ókovács Szilveszter, 2024

viszanyúló kiváló politikai és gazdasági kapcsolatait a kultúra eszközével támogassa, és így a már meglévő magyar kulturális jelenlétet tovább erősítse és még hosszabb távon fenntartsa. Magyarország az évad alkalmából mintegy száz kulturális eseményt tervez megvalósítani Törökországban, amelyek átfogó képet nyújtanak a magyar kultúráról, művészeti életről, valamint török-magyar együttműködések generálnak nemcsak kulturális, hanem tudományos, gazdasági és egyéb területeken is.”

A török fél rendezvényei Szegeden, Veszprémben, Tatán, Pécsen, Mohácson, Szigetváron, Tokajban, Lakitelken, Pannonhalmán, valamint Budapesten zajlottak, koncertek, kiállítások, konferenciák, gasztronómiai találkozó alkalmával. A Magyar Állami Operaház a közelmúltban elhunyt zeneszerző, Okan Demirş *IV. Murád* című operáját mutatta be november elején, miközben Isztambulban kiállítás nyílt a magyar és a török művészet közös értékeinek bemutatására, és elkészült az Országházat bemutató film török változata is. Az évad apropóját adó, 1923-ban aláírt Magyar-Török Barátsági Szerződés még mindig hatályban van, és úgy tűnik, a következő száz évben sem veszti érvényét. ○

Ujvári Gergely, Dénes István és az OPERA Zenekara próba közben, 2024 - Fotó: Dr. Ókovács Szilveszter

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Ronald Hynd / Lehár Ferenc

A VÍG ÖZVEGY

The Merry Widow

Vígbalett három felvonásban

BALETT

MAGYAR NEMZETI BALETT
HUNGARIAN NATIONAL BALLET

2025. FEBRUÁR 8-TÓL, OPERAHÁZ

Barokktól a planétáig

Szerző: Mátrai Diána

Egyedülálló zenetörténeti ív rajzolódik ki, ha az ember angol, angolszász zeneműveket hallgat. Erről tesz tanúbizonyságot az *Aranykor: Angol elegancia* című est is, ahol Purcelltől Holstig csendülnek fel darabok az OPERA 2024/25-ös, *Angol100* évadának jegyében.

© Gustav Holst - Fotó: Wikipedia

© Edward Elgar - Fotó: Mahler Foundation

© Santiago Cañón-Valencia - Fotó: santiagocanonvalencia.com

Aranykor: Angol elegancia

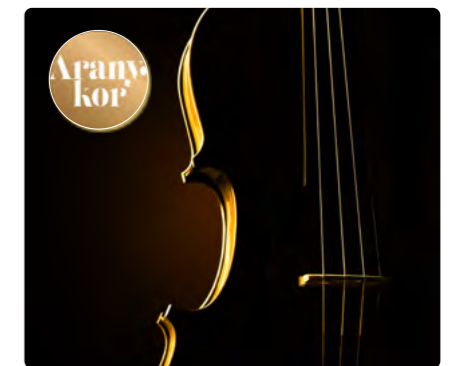
Az Egyesült Királyságban született Benjamin Britten 1945-ben minisztériumi megbízást kapott, hogy komponáljon egy darabot egy olyan oktatási célt szolgáló filmhez, amely megismerteti a fiatalokat a különböző hangszerekkel. A zeneszerző ehhez kiindulásként az angol barokk ikonikus alakjának, Henry Purcellnek *Abdelazer*-szvitjét, abból is a rondó választotta. Így született a „filmzene” után önálló életre kelő *Változatok és fúga egy Purcell-témára*. A jól ismert téma először a teljes zenekaron hangzik el, majd a variációk négy hangszercsoporton: fa- és rézfúvósokon, utána vonósokon, végül ütőhangszereken. Zárásként pedig még egy fúga is hallható, ahol a hangszerek újra megszólalnak, megtartva a korábbi belépési sorrendjüket.

A szintén brit komponista Edward Elgar 1919-ben írta *e-moll* csellóversenyét. Ez volt az utolsó teljes, befejezett műve, ami talán nem véletlen: az első világháború borzalmi ihletékét őt. A szívébe markoló dallamvilág, a komor színek a londoni ősbemutató közönségét inkább elriasztották. Méltó helyét csak későbbi előadások során nyerte el a hallgatóság szívében. A februári 2-i koncert szolista, a sokoldalú kolumbiai csellóművész – és egyben zeneszerző, festő, fényképész – Santiago Cañón-Valencia 1995-ben született Bogotában, és első zenekari fellépésére hatéves korában került sor szülővárosában – nem csoda, hogy a *Forbes Colombia* szerint „az egyik legígéretesebb ifjú csellóművész”.

Gustav Theodore Holst angol zeneszerző és zenepedagógus, akit kiváló hangszerező tehetsége miatt is számontartanak. Zenéjében többek között Maurice Ravel, Igor Stravinsky stílusán alapuló nemzetközi ízlés ötvöződik a késői angol romantikával. Holst szinte minden műfajban alkotott a daloktól kamaraműveken át szimfonikus darabokig és operákig. A hindu filozófia, a szanszkrit irodalom és az angol népdal jelentős ihlető

forrásként szolgáltak számára. Nemzetközi hírnevét *A bolygók* (*The Planets*) című nagyzenekari szvitjének köszönhetette, amely az I. világháborút követően korának legismertebb angol komolyzenei alkotása lett. A mű a Mars-tól a Neptunuszig a naprendszerünk összes ismert bolygóját ábrázolja, a rájuk vonatkozó jellemzőket, tulajdonságokat, értékeket frapáns módon fordítva zenei karakterré.

Stílszerűen a koncert karmestere is brit születésű. David Coleman szinte az összes jelentős brit zenekarral, valamint a világ vezető operaházi és koncertzenekaraival fellépett már. Operák, szimfonikus, kamara- és kóruskoncertek, valamint klasszikus és modern balettprodukciók alkotják széles repertoárját. David Coleman a Londoni Operaközpont korrepetitoraként és karmestereként kezdte pályafutását, majd operagálákat és koncerteket vezényelt a legrangosabb brit operaházakban és koncerttermekben, ahogyan fellépett számos nemzetközi zenei fesztiválon is. A Maestro zeneszerzőként is aktív: *Kaleidoszkóp* című művét az OPERA rézfúvós művészei rögzítették hangfelvételen, Botos Veronikának, az intézmény bráncsaművészeinek darabot komponált *Virágok* címmel, a zenekar ütőseinek dedikált, *Dancing Percussions* című darabjának ősbemutatójára pedig a júniusi Csillagóra gálán került sor. A februári esten ezúttal a *Celebremust* ismerhetik meg az érdeklődők. ○

Búcsúzóul

Szerző: Mártonffy Marcell Miklós

A Kormány 1368/2024.(XI. 28.) számú határozatával összhangban az Erkel Színház épületében 2025. január 1-jétől új, önálló intézmény működik. *Egykori játszóhelyétől* többek között az OPERA Arnold Schönberg *Gurre-dalok* című óriáskantátájával köszön el. A 2025. február 15-én ünnepélyes keretek közt megrendezett koncerten mintegy háromszáz művész szólaltatja meg a komponista – kinek nevéhez a dodekafon zeneszerzői technika is fűződik – fiatalkori darabját, amely hangzásában Wagnerre és Mahlerre emlékeztet, és a kései romantika egyik mesterműve.

Van néhány közhely a romantikával kapcsolatban. Az egyik, hogy a romantikusok rajongtak a múltért és a legendákért. A másik, hogy kedvelt témájuk a szerelem. A harmadik, hogy vonzódtak ahhoz, ami háttorzongató és „nem evilági”. Ezek fényében Schönberg *Gurre-dalok* című műve tipikus romantikus alkotás, mert mindhárom igaz rá. Monumentális, mintegy két óra hosszúságú kantátáról van szó, öt szólólistával, kórossal és óriási zenekarral (amelyhez hasonló Mahler használt a szimfóniáiban). A *Gurre-dalok* Schönberg korai korszakában keletkezett, amikor elsősorban Wagner hatása alatt állt. Különösen érdekelte a *Trisztán és Izolda*, így nem meglepő, hogy maga is olyan témához nyúlt, amely hasonlít a *Trisztán-történetre*.

○ Mesélő muzsika, 2019 – Fotó: Berecz Valter

De milyen történetről van szó? A *Gurre-dalok* főhőse Waldemar dán király és szeretője, Tove, aki Gurre várában él. Az ő alakjuk mögött történelmi személyek is felsejlenek: I. Waldemar valóban Dánia királya volt a 12. század második felében, és a Tovéval való szerelmi szálának is van valóságalapja. Mindez azonban legendává vált, mely szerint a király féltékeny felesége, Helvig megöletti Tové, az elkeseredett Waldemar pedig istenkáromlóvá válik. Tettéért bűnhődni kell: halála után a teljes udvartartásával együtt kísértetként kényszerül végigvágtatni az erdőn. A legendát a dán művészet kedvelt témájaként Jens Peter Jacobsen, a 19. század végi költő is feldolgozta egyik költeményében, amelynek német fordítását vette alapul Schönberg. A mű nagy része zongorakivonatban 1901-re el is készült, de a teljes partitúra befejezésére csak 1911-ben került sor.

Jacobsen költeményének érdekessége, hogy a történet kibővül a természet gazdag leírásával is (ami vélhetően annak is köszönhető, hogy Jacobsen nem csupán költő, hanem biológus is volt). A mű első szakasza Waldemar és Tove szerelmi idilljét ábrázolja, Schönberg mélyen eltalált, atmoszférateremtő zenéjével. A nyitó rész lassan bomlik ki, csak néhány

harmóniára épül, így mintha a legenda irreális, mesebeli világába való bevezetést jelenítené meg – hasonló eszközzel él Wagner is *A Rajna kincse* elején. Az első rész végén az erdei galamb éneke hírül adja, hogy a királyné megölette Tové, amit a rövid második részben Waldemar istenkáromlása követ. A harmadik rész a kísértetjárás, a „Nyári szél vad hajszája”. (Ennek érdekes epizódja az udvari bolond sopánkodása, hogy miért kell neki is kísértetként járnia, miközben az egészről nem tehet.) A zárószakasz érdekes költői lelemény: a hajszát nem Waldemar és emberei, hanem a felzavart erdő állatai szemszögéből írja le, míg végül a fák közé betör a felkelő nap fénye. A napkeltét nagyszerű kórustétel köszönti, amely apoteozisként zárja a darabot.

A nehéz karmesteri feladat és a hatalmas apparátus miatt a *Gurre-dalok* ritkán játszóak. Bár 1913-ban sor került az ősbemutatóra, hazánkban 1998-ig kellett várni az első előadására, amikor is Kocsis Zoltán mutatta be a Nemzeti Filharmonikusok élén. Mivel nálunk csaknem húsz éve nem hangzott el, az OPERA februári produkciója hiánypótló esemény, egyben méltó búcsú a magyar operatörténet egyik meghatározó helyszínétől. ○

○ Arnold Schönberg – Fotó: vienna.info

KONCERTRITKASÁGOK

Fotó: Berecz Valter

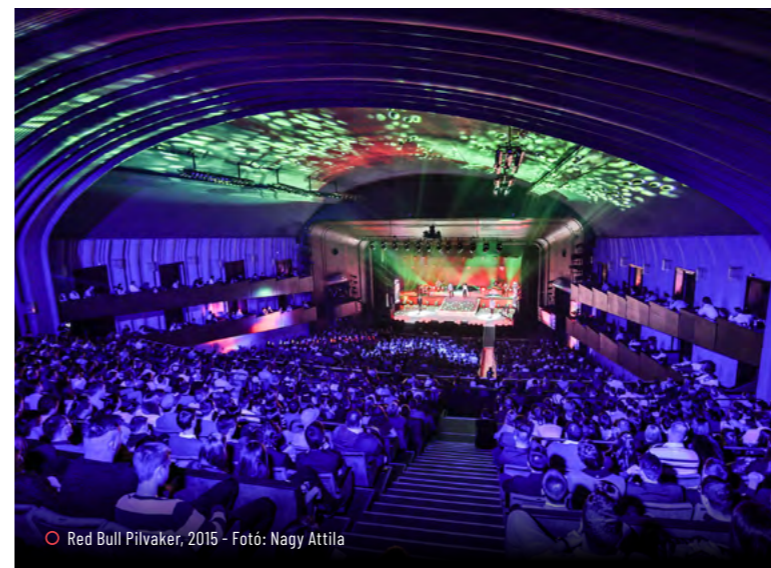
Fotó: Nagy Attila

Requiem, 2021 - Fotó: Berecz Valter

Bernáth büfé - Fotó: Berecz Valter

Red Bull Pílvaker, 2015 - Fotó: Nagy Attila

KONCERTRITKASÁGOK

Minden operarajongót legalább egy meghatározó emlék fűz az Erkel Színházhoz. Akár archív felvétel kapcsán többek közt Ferencsik Jánoshoz, régi, személyes élményen keresztül Luciano Pavarotti és José Carreras fellépéseihöz, esetleg a *Figaro házasságában* néhány éve két szerepben is remeklő Erwin Schrotthoz, netán a *Lammermoori Lucia* címszerepében brilirozó Edita Gruberovához, vagy saját és Bartók operáját egy estén vezénylő Eötvös Péterhez.

Közép-Európa máig legnagyobb ültetett nézőterű színházában mindig is egymásnak adták a kilincset a világsztárok. Az 1911. december 7-i megnyitás után nem sokkal itt adott koncertet hegedűs csodagyerekként Jascha Heifetz, de felléptek a Bécsi Filharmonikusok is Arturo Toscanini vagy Wilhelm Furtwängler vezényletével. 1951-ben az intézmény az OPERA üzemeltetésébe került, majd 1953-ban az Erkel nevet felvevő színházban nézők milliói szereztek életre szóló élményeket, köztük a fiatal korosztály is, hiszen sokan közülük itt találtak először az opera és a balett műfajával. Az Operaházat érintő, 1980-1984 közötti és a 2017-től 2022-ig tartó rekonstrukció alatt nagytermi előadások kizárólag a Jakab Dezső, Komor Marcell és Márkus Géza építészek által tervezett teátrumban valósultak meg. Igen, 2018 és 2022 között még Diótörő és Marika is átköltözött a II. János Pál pápa térre!

A műfaji sokszínűség állandó jellemzője a színház életének: rendeztek itt bokszmérkőzéseket, divatbemutatókat és pártkongresszust, az épület működött mozikként és orfeumként is, az évtizedek során része volt a mindennapoknak opera, hangverseny, operett, balett, jazz, prózai előadás, kabaré és musical is. 2007-ben a teátrumot bezárták, majd 2013-ban alig néhány hónapos nézőtéri és nézőforgalmi területekkel összefüggő felújítás után újrainították kapuit. A 2022. március 5-i, *A farsang búcsúszavai* című gálaest ezt a kilenc, sikerekben gazdag évet, a 2025. február 15-i est pedig a közösen eltöltött hét évtizedet foglalja össze. Egy történetet, amelyben most ismét egy új fejezet kezdődik.

Francia draszté

Szerző: Oláh András, Filip Viktória

Kevesen tudják, de az egyik – ha nem a – legnépszerűbb mesebalettnak számos **francia vonatkozása** van. Hogy pontosan melyek ezek, illetve hogyan illeszkedik mindez egy német mesén alapuló, a cári Oroszországban született darabba? Írásunkból kiderül!

○ Ivan Vsevolozszkij eredeti jelmeztervei a bábok és Drosselmeyer részére. Lent középen a Diótörő, frigiái sapkában - Forrás: dzen.ru

Az első kiindulópont az eredeti francia koreográfus, Marius Petipa személye, aki a szentpétervári Cári Színházak frankomán igazgatója, az egykor többek közt Párizsban szolgálatot teljesítő diplomata, Ivan Vsevolozszkij megbízásából 1891-ben kezdett el dolgozni *A diótörőn*, míg egy családi tragédia, legkedvesebb lánya elvesztése miatt át nem adta a feladatot munkatársának, Lev Ivanovnak. Az állami reprezentáció szerepét

○ A diótörő, 2023 - Fotó: Nagy Attila

○ Sztanyiszlava Belinszkaja (Clara), Alekszandr Gorszkij (Harlequin), Maria Tisztrova (Markotányosnő), Szergej Litavkin (Katona), Olga Preobrazsenszkaja (Columbine) és Vaszilij Sztukolkin (Fritz) - Forrás: dzen.ru

is betöltő Mariinszkij Színház vezetése valószínűleg a formálódó, és végül 1894-ben megkötött francia-orosz szövetséget előkészítő diplomáciai eseményhez igyekezett rövid, ceremoniális balettet készíteni. A kezdeti elképzelés szerint Petipa a francia forradalom centenáriumaival kötötte volna össze a balettet, és lényegében csak a csatajelenetet használta volna E. T. A. Hoffmann meséjéből, ami ugyancsak francia átíratban,

id. Alexandre Dumas könnyedebb, leegyszerűsítőbb változatában volt ismert a cári udvarban. A mű többi részét a koreográfus egy divertissement-ként képzelte el, népek táncaival és a forradalom zenéivel. A koncepció végül nem kapott támogatást a minisztériumból, a bemutató egy évet csúszott, a forradalmi hatások egy része mégis megmaradt mind a zenében, mind az ősbemutató külsőségeiben, amihez Ivan Vsevolozszkij amolyan orosz Bánffy Miklósként jelmezterveivel mint alkotó is hozzájárult. A Stahlbaum-házba karácsony este érkező gyerekek szülei az ősbemutató librettója szerint és a jelmeztervek alapján például *incroyable*-oknak és *merveilleux*-knek öltöztek, amelyek a francia forradalmat követő direktórium éveiben számítottak extravagáns divatirányzatnak a fiatal arisztokraták körében, akik így ünnepelték, hogy túlélték a jakobinus terrort. A mesebalett ősbemutatóján a napóleoni időköt játékkatonák idézték meg, míg maga a Diótörő a francia forradalmárok frigiái sapkáját viselte. Az említett külsőségeken túl egyes vélekedések szerint a librettóban még a családó, Stahlbaum ta-

nácselnöki pozíciója is a forradalomra utalt, bár ezt a titulust az alkotók valószínűleg a Dumas-féle adaptációból kölcsönözték.

A forradalmi tematikához Petipa saját gyermekkori emléneiből is meríthetett ihletet, melyeket tizenkét évesen Brüsszelben, a belga szabadságharc kitörésekor élt át. A családja abban az operában (Théâtre Royal de la Monnaie) dolgozott, ahonnan a zavargások indultak, és aminek eredményeképp – francia támogatással – a Németalföldi Királyságból kivált Belgium. Franciaországban az ezt megelőző júliusi forradalom népszerű dalának számított a *Bon voyage, Monsieur Dumollet* című francia gyermekdal, amivel Párizs népe az Angliába menekült X. Károlyt búcsúztatta, és amit Csajkovszkij *A diótörő* I. felvonásában használt fel, ugyancsak a gyerekek táncához. A mesebalett és a forradalmak kapcsolatához akaratlanul az utókor is szolgált adalékkal: aznap, amikor 1917. október 25-én / november 7-én a matrózok elfoglalták a szentpétervári Téli Palotát, a Mariinszkij Színházban épp Csajkovszkij *Diótörője* szerepelt a műsoron. ○

Tudta-e?

- A darab gyerekszereplői körében Drosselmeyer hön áhított babáinak is volt francia kötődése. A keresztapa által hozott káposztából a napóleoni háborúk öltözékében látható katona és markotányosnő lépett elő, míg a pitéből Harlequin és Columbine, a commedia dell'arte két szerelmes szolgafigurája.
- Petipa eredeti tervei szerint a népek táncát francia kánkán zárta volna. Csajkovszkij a pas de trois (pásztortánc / mirlitonok [nádsípok] tánc) és a virágkeringő közé illesztett is egy számot, ami a *Giroflé, giroflé* és a *Cadet Rousselle* című francia gyerekdalokon alapul, főhőse pedig a francia vásári komédiák hősnője, a termékeny Mère Gigogne és a terebélyes szoknyájából kibújó gyerekei. Ez a tánc nem része a későbbi orosz hagyománynak, így az azon alapuló, 1950 óta kialakult magyarországi Diótörő-előadásoknak sem.

További érdekességeikért **ide kattintva** hallgassa meg a Kódfejtőt!

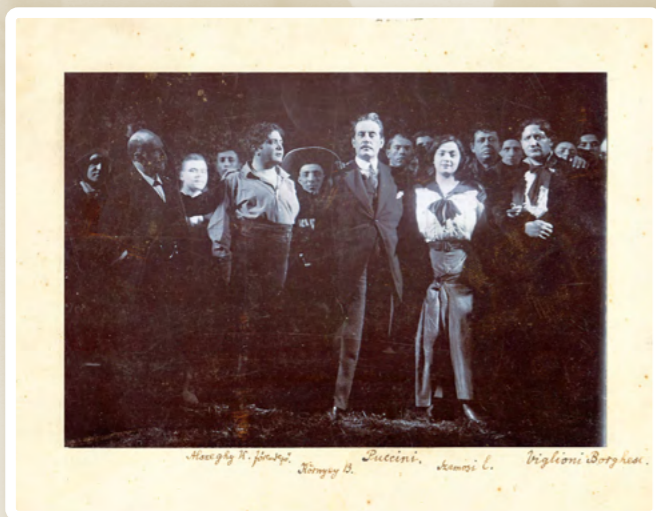
○ M. M. Petipa és N. N. Jakovlev, mint *incroyable-merveilleux*, 1893 - Forrás: dzen.ru

Puccini és a magyarok – új kiállítás a Vörös Szalonban

Szerző: Karczag Márton

November 29-én emlékezett meg a zenei világ Giacomo Puccini korai halálának centenáriumáról. Ebből az alkalomból az idei Turandot-premiersorozat utolsó előadása előtt *nyílt meg az OPERA legújabb időszak kiállítása*, melynek fókuszában az olasz zeneszerző Budapesttel, illetve hazánk fiaival való kapcsolata állnak.

○ A nyugat lánya, 1912 - Puccini a szereplőkkel -
Forrás: OPERA Emléktár

○ A *Manon Lescaut* 1894-es magyarországi bemutatójának színlapja -
Forrás: OPERA Emléktár

○ Puccini portré, 1894 - Fotó: Kalmár Péter -
Forrás: OPERA Emléktár

○ Hűvös László Puccini szobra, 1912 körül -
Forrás: OPERA Emléktár

○ Puccini Szamosi Elzával a Pillangókisasszony díszletében, 1906 - Forrás: OPERA Emléktár

Puccini már életében legendának számított – mind szívhez szóló operáinak, mind egyedi sármjának köszönhetően. Ám Puccini nemcsak nyughatatlan és örökké kutató zeneszerző volt, hanem afféle korabeli menedzser is, aki igyekezett művei fontosabb nemzetközi bemutatóin megjelenni. Felismerte ugyanis, hogy jelenléte fokozott érdeklődést vált ki a potenciális közönségből, de egyúttal minőségbiztosítást is jelentett számára, ha részt tudott venni a premierek előtti munkahétben. Utazásai során számos barátot, hívet szerzett, és természetesen a szebbik nem kisebb-nagyobb kegyeit is élvezhette.

Budapesten négy alkalommal járt 1894 és 1912 között, háromszor az Operaház meghívására (és költségére), 1895-ben pedig inkognitóban érkezett élettársával, Elvira Bonturival. Nikisch Artúr karmester volt az első Magyarországon, aki felismerte a pályakezdő Puccini jelentőségét, amikoris megvásárolta a *Manon Lescaut* előadási jogait. Néhány héttel a bemutató után maga a zeneszerző is megérkezett, operáján kívül megnézte a fénykorát élő várost, és alig várta, hogy esténként cigányzenét hallgathasson.

1906-ban már mint világhírű zeneszerző tért vissza Budapestre, ahol a milánói ősbemutató után kissé megtépázott hírnevét egy ragyogóan sikerült *Pillangókisasszony*-premierral orvosolta. Ekkor ismerkedett meg a címszerepet éneklő Szamosi Elzával, valamint magyar zeneszerző barátja, Lendvai Ervin húgával, Biankával is. S míg a Puccini nőalakjaiban brilirozó szopránnal a kortársak és az utókor szeretett volna többet sejtetni mint művész-barátságot, addig Lendvai Biankával jóval mélyebb kötelék alakult ki. A *Nyugat lánya* 1912-es bemutatója adta az apropót Puccini utolsó – s egyben leg-hosszabb, huszonnégy éjszakás – budapesti

tartózkodására. Egy igazgatónak közepe érkeztén – ekkor váltotta Mészáros Imrét gróf Bánffy Miklós –, a vadnyugati opera realista játékmódora igencsak feszegette a társulat színjátszó-képességét, ráadásul a Jack Rance szerepére kitűzött Takáts Mihály is beteget jelentett. Ha azonban Puccini nem érezte volna jól magát Budapesten, itthagyt volna a produkciót. Ám az újságokban gondosan dokumentált napirendje szerint a műhelymunka mellett bőven jutott ideje társasági életet élni, színházba és vacsorákra járni, feleleveníteni régi barátságait és újakat kötni. Meghallgatta Fráter Lóránt nótáit – melyeket Bárczy István főpolgármester(!) kísért zongorán – és ekkor ismerkedett meg Richard Strauss-szal is.

Az OPERA kiállítása azonban nem csupán Puccini budapesti látogatásainak állít emléket. Igyekeztünk összegyűjteni a zeneszerző életének legkülönbefélebb magyar vonatkozású szálaikat, és a Vörös Szalonban először lesz együtt látható a komponista összes ismert, Magyarországon készült fotója is. És két ritkasággal is találkozhat a közönség: Telcs Ede éremművésznek 1906-ban, Hűvös László szobrászművésznek pedig 1912-ben ült modellt Budapesten a zeneszerző. S bár a szobor jelenleg lappang, Szigethy Gyula, az OPERA restaurátora korabeli fotók alapján „feltámasztotta” ezt a műalkotást. Mindezen felül a kiállításon először lesz látható a dalszínház legújabb kincse: Walter Rózsi *Manon*-kottája, melyet a zeneszerző 1923-ban dedikált. ○

Számok tükrében

Az éppen 140. évadát játszó OPERA 40 főt számláló örökös tagsága a 150. évadra 50 főre bővül. Amíg ez a cél teljesül, az eddig elvégzett munkát értékelve 8 díjat, 5 címet, 1 sajtódíjat és a 25 éve az intézménynél dolgozók közül 28 munkatársat *jutalmazott az intézmény* a Magyar Opera Napján.

○ A Magyar Nemzeti Balett díjazottjai Solymosi Tamás balettigazgatóval - Fotó: Nagy Attila

○ Dénes István és Fokanov Anatolij - Fotó: Nagy Attila

○ A díjazottak - Fotó: Nagy Attila

Örökös taggá vált Fokanov Anatolij opera-énekes, érdemes és kiváló művész, a Magyar Állami Operaház Kamaraénekes, valamint Lőcsei Jenő balettművész, koreográfus, Liszt-díjas érdemes művész, hiszen a Magyar Állami Operaház örökös tagjai őszi ülésükön az a 2024-ben elhunyt Berczelly István operaénekes és Kaszás Ildikó balettművész, balettmester helyére őket választották soraikba. Egy új tag felvételéről is döntöttek a testület tagjai. 2024-ben Dénes István Liszt-díjas karmester részesült az elismerésben.

Posztumusz örökös taggá választották az ez év júliusában 92 éves korában elhunyt Csányi János operaénekest, valamint a 2021 őszi 84 éves korában elhunyt Kovács Béla klarinétművészt, zenepedagógust, Kossuth- és Liszt-díjas érdemes és kiváló művészt. Az október végén elhunyt örökös tag és mesterművész, Dózsa Imre balettművész, balettmester megüresedett helyére a testület 2025-ben választ új tagot.

A legszebb, legtitisztább magyar kiejtésű énekesnek odaítélhető Melis György-díjat Farkasréti Mária mezzoszopránnak ítelték oda. Az ösztönös tehetséget és színpadi személyiséget elismerő Sudlik Mária-díjat Pasztircsák Polina vehette át. A Wagner-előadásokban kiemelkedő teljesítményt nyújtó művészeknek járó Závodszy Zoltán-díjban Rajna Martin első karmester részesült. A dalszínház egykori vezető jelmeztervezője emlékére alapított Vágó Nelly-emlékdíjat, amelyet a kuratórium döntése alapján 2024-ben utólagra osztottak ki, Michac Gábor díszlet- és jelmeztervező kapta meg.

Az énekkari, zenekari tagok, valamint a balettmesterek és táncosok titkos szavazása alapján az elmúlt évad énekkari művésze Szili Gabriella szoprán szólamvezető és

Haraszti Zsombor tenor, zenekari művész, Végh Zsolt kürtművész, kartancosa Horányi Adrienn és Topolánszky Vince tánckari művészek lettek.

Az operai háttérszakmákban dolgozóknak járó Vasfüggöny-díjat Balog Balázs Péter díszlettári csoportvezető, valamint Tamás István karbantartó vehette át, „Az előadásokért” emlékérmeket Hamada Katalin, a zenekari titkárság művészeti titkára kapta meg. Az adminisztrációban dolgozókat elismerő Dárday Andor-emlékplakettben Kovács Alexandra nézőtéri felügyelő részesült. Az OPERA ezen kívül jubileumi arany emlékgyűrűvel köszöntötte azokat a művészeket és munkatársakat, akik 25 éve dolgoznak az intézménynél.

Az eseményen adták át a Magyar Állami Operaház által alapított Opera Corpus sajtódíjat is, amellyel az intézmény olyan újságírók, médiumok és kommunikációs szakemberek munkáját kívánja jutalmazni, akik az elmúlt évtizedben a kulturális sajtó szűkülő piaci lehetőségei ellenére is önzetlen munkával segítették a dalszínház eseményeinek, művészeinek publicitását, illetve példaértékű nyitottsággal, alapossággal és tárgyilagossággal számoltak be az intézmény produkcióiról. Az elismerésben Rónai Egon, az ATV műsorvezetője részesült.

A Magyar Állami Operaház 2013 óta ünnepli a nemzeti romantikus opera megteremtője, Erkel Ferenc születésnapja - 1810. november 7. - évfordulóját a Magyar Opera Napját, 2015 óta pedig ehhez a naphoz kapcsolódva jelenti be új örökös tagjait, valamint adja át azon elismeréseit és díjait, amelyeket korábban az évadnyitó társulati ülésen vehettek át az intézmény művészei és munkatársai. ○

A Magyar Opera Napjáról készült videós összeállításért kattintsanak ide! Készítette: OperaCafé

Történelmi csúcs

Richard Nixon és Mao Ce-tung a hidegháború lezárásához vezető, pekingi találkozója ihlette John Adams eddigi *legsikeresebb operáját*. A minimalista zenén egyszerre érezhető Philip Glass és ifj. Johann Strauss, Wagner és Stravinsky, valamint a jazz hatása. Magyarországi bemutatójára a kísérletezésre oly alkalmas Eiffel Műhelyházban került sor.

„A *Nixon Kínában*-bemutató helyszíne, mint említettük, az Eiffel Műhelyház: szokatlan elrendezésű, izgalmas és jól funkcionáló helyszín egy ilyen különleges mű interpretációjához. (...) Az énekkar remekül szól, a darab hat főszereplője: Kolonits Klára, Szemerédy Károly, Kovács István, Rácz Rita, Nyári Zoltán és Azat Malik kiváló énekesi teljesítményt nyújt.”
(Albert Mária, Kultúra.hu)

„A látványvilágot a grandiózus pazarság jellemezte, ami látványos előadást eredményezett, és jól illett a darab monumentalitásához. Az OPERA művészeti igazgatója jól kihasználta a rendelkezésére álló teret, a vetítőkön pergő képsorok pedig kiemelték a látottak filmhíradó-szerűségét. Dicséretet érdemelnek a

○ Sahakyan Lusine, Nyári Zoltán, Fűrjes Anna Csenge, Kiss Diána Ivett, Azat Malik - Fotó: Berecz Valter

○ Szemerédy Károly, Vajda Gergely és az OPERA Énekkar és Zenekara - Fotó: Berecz Valter

szín pompás jelmezek, a három részre osztott játéktér tablózerű elrendezése, és a csarnok mozdonyát ötletesen az előadás részévé tevő rendezői megoldások.”

(Péter Zoltán, Kortárs online)

„A gazdag hangszerelésű operát Vajda Gergely karmester fogta össze. Az Operaház Zenekara hipnotikus sodrással zenélt, noha nem lehet eléggé hangsúlyozni, a minimalista zene szüntelen hullámzása micsoda kihívás elé állítja azokat a muzsikusokat, akik nem szoktak hozzá ehhez az úttörő stílushoz. Mao három titkárnőjének szerepében Kiss Diána Ivett, Fűrjes Anna Csenge és Sahakyan Lusine brillírozott.”

(Csabai Máté, Magyar Narancs)

○ Azat Malik, Nyári Krisztián, Rácz Rita, Kolonits Klára, Szemerédy Károly - Fotó: Nagy Attila

○ Kiss Diána Ivett, Fűrjes Anna Csenge, Sahakyan Lusine és Kolonits Klára - Fotó: Nagy Attila

„Mielőtt a produkciót elemeznénk, szólnunk kell a térről, amelybe az előadást helyezték. (...) A darab nagy része három emelvényen zajlott. Ezeket időnként egymástól függetlenül használták (...). Máskor a cselekmény az egyik platformról átkerült egy másikra (...). Megint máskor olyan szereplőket is láthatunk az éppen nem használt pódiumokon, akik az adott jelenetben nem vettek részt. (...) A teljes tér rafinált és lenyűgöző kihasználása (a hatalmas, elképesztően jó és látszatra dupla méretű énekkarral együtt) csodálatosan érvényre juttatta a monumentális zenét.”
(Simon A. Bird, Opera Reviews)

„A Budapesten látott produkció elsőrangú, minden tekintetben remek, kezdve a csarnokkal, ahol bemutatták. (...) Időnként a bejátszások megmutatják azt is, ami a hatalmas helyszín különböző részein történik. Lehetetlen mindent egyszerre követni ezen a színpadon, így a vetítések is igen hangsúlyosak. Az alkotók a legapróbb részletekig átgondoltak mindent, és elképzelésük óramű pontossággal működik.”

(Alexander Zhurbin, Maszterszkaja)

„Kolonits Klára szoprán kiváló Pat Nixon volt, férje legjobb barátja, hű felesége és fizetetlen tanácsadója. Mesteri és csodásan koordinált énektechnikájába egyfajta gyengéd elem is vegyült (...). Nixon elnök szerepében Szemerédy Károly kirobbanó és lenyűgöző módon debütált az összetett személyiségű világvezető magas hangú kihívásokat támaztító szerepében. (...) Nyári Zoltán tenor Mao Ce-tungként jól megvalósította a karakter Adams által elképzelt magas hangfekvését (...). Mao felesége, Csiang Csing szerepében Rácz Rita szoprán maximálisan bevetette felső oktávjait egy olyan szerepben, amiről Adams úgy nyilatkozott, hogy »nemcsak visító koloratúra, hanem olyasvalaki, aki az opera utolsó felvonásában fel tudja tárni belső fantáziáit, erotikus vágyait, és egyfajta tragikus öntudatot is hordoz.« Azat Malik kissé fiatalnak tűnt mint Csou En-laj, ennek ellenére jól kifejezte a világtól megfáradt karakter sóvárgását.”

(Alexandra Ivanoff, Papagena)

A 2024. szeptember 22-i magyarországi bemutatót követő 29-i estet élőben közvetítette az OperaVision internetes felülete. Ezen a napon az előadást több mint kétezren követték többek között Brüsszleből, Valenciából, Madridból, Manchesterből, Nottinghamshire-ből, Hamburgból, Mexikóból, New York-ból, Hong Kongból, Franciaországból, Arizonából, Columbiából, Chiléből, Oroszországból és Japánból is. Az Európai Unió Kreatív Európa programjában létrejött portálon a produkció 2025. március 29-ig ingyenesen megtekinthető.

OPERA VISION

Élet-halál kérdés

A gyásszal összefüggő érzelmek különböző aspektusai jelennek meg Verdi *Requiemjében*, amelynek *szcenírozott változatát* Tulassay Ádám rendezésében mutatta be az OPERA. A Dobszay Péter vezényelte produkcióban az énekesek, azaz Brassói-Jőrös Andrea, Szántó Andrea, Kovácsházi István és Cser Krisztián mellett Adler Judit táncművésznék mint a halál megtestesítőjének is hangsúlyos szerep jutott. Az egymáshoz lazán kapcsolódó jelenetek, az absztrakt térként működő díszlet újabb jelentésrétegekkel gazdagította a megindító zeneművet.

○ Kovácsházi István, Cser Krisztián - Fotó: Berecz Valter

○ Brassói-Jőrös Andrea, Adler Judit és az OPERA Énekkara - Fotó: Berecz Valter

○ Kovácsházi István, Cser Krisztián, Brassói-Jőrös Andrea, Szántó Andrea és az OPERA Énekkara - Fotó: Berecz Valter

○ Brassói-Jőrös Andrea és az OPERA Énekkara - Fotó: Berecz Valter

○ Adler Judit, Szántó Andrea - Fotó: Berecz Valter

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Az utóbbi évek legjobb rendezése!”
(Tisza Ágnes)

„Érdeemes megnézni. Szomorú,
de csodálatos előadás.”
(Antal Barbara)

„Érdekes produkció, kiváló kórossal
és zenekarral. A szólisták is
nagyszerűek voltak.”
(Schönauer Detlev)

„Megrendítő előadás, a zenei részen
túl kiemelkedő a táncművész
produkciója, és a szólisták is
felejthetetlen élményt nyújtanak.”
(Magyarossy Hajnalka)

Talányok megfejtői

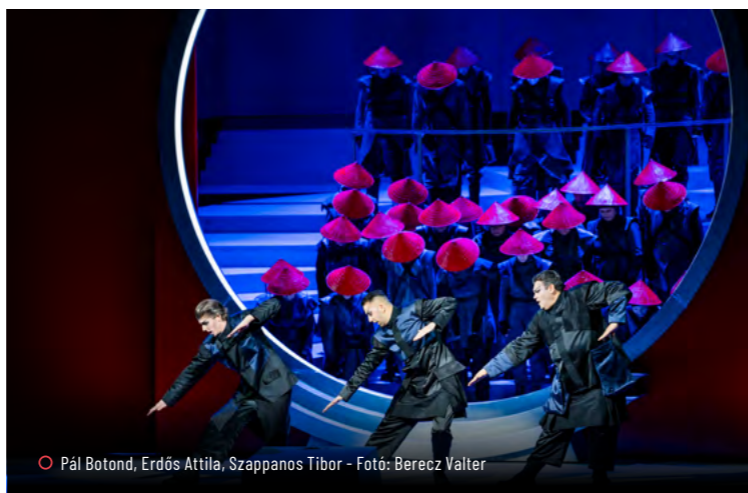
A pekingi hercegnő és a tatár herceg története 1927-es magyarországi bemutatója óta *az egyik kedvenc operája* a hazai közönségnek. Akkor Márkus László vitte színre Puccini remekét, rendezése több mint 100 előadást ért meg. 1958-ban Nádasy Kálmán Mikó Andrással karöltve újította fel a produkciót, ami 190, az 1997-es Kovalik Balázs-rendezés pedig több mint 130 alkalommal volt látható. 2024 őszén Barta Dóra koreográfus-rendező álmodta újra a művet.

○ Palerdi András - Fotó: Nagy Attila

○ Rálik Szilvia, Gulyás Dénes - Fotó: Nagy Attila

○ Pál Botond, Erdős Attila, Szappanos Tibor - Fotó: Berecz Valter

○ Yusif Eyvazov, Rálik Szilvia, Gulyás Dénes és az OPERA Énekkara - Fotó: Berecz Valter

○ Sümege Eszter, Gulyás Dénes, László Boldizsár és az OPERA Énekkara - Fotó: Berecz Valter

○ Fried Péter, Pasztircsák Polina - Fotó: Nagy Attila

○ Pál Botond, Erdős Attila, Szappanos Tibor, Kriszta Kinga, László Boldizsár, Fried Péter - Fotó: Nagy Attila

○ Sümege Eszter, László Boldizsár - Fotó: Berecz Valter

„A *Turandot* bármelyik produkciója jelentős kihívás elé állítja az operatársulatokat, a kórus és a zenekar hatalmas méretei, valamint az embert próbáló főszerepek miatt. A Magyar Állami Operaház Énekkara kiállta a próbát, hiszen elképesztő hangerővel, de ahol szükséges volt, finom árnyalatokban gazdagon szólalt meg. (...) Külön említést érdemel a Gyermekkar, akiknek tisztán csengett a hangja. Halász Péter első vendégkarmester pálcája alatt Magyar Állami Operaház Zenekara Puccini – harmóniákat tekintve – legfejlettebb partitúrájának minden komplexitását megmutatta. (...) *Turandot* szerepében Sümege Eszter fényes hangja áthatóan érvényesült Puccini tekintélyes zenekari hangzása mellett. László Boldizsár tenor hasonló hangerővel és erős színpadi jelenléttel keltette életre az életmű legnehezebb hősét. A legmegkapóbb és legszebb teljesítményt a Liüt alakító Pasztircsák Polina szopránról láthattuk, akiben csodás hang párosult kiváló szövegformálással és azzal a szándékkal, hogy emlékezetes, meghatározó alakítást nyújtson. (...) Ez az új *Turandot* a társulat jelentős teljesítménye, amely különleges lehetőséget nyújt: átélhetünk egy olyan befejezést, ami nagyobb összhangban van a kapcsolatokról vallott kortárs vélekedésekkel, és ki tudja, talán Puccini saját, félbeszakadt szándékaival is.”

(Gianmarco Segato, *La Scena Musicale, Kanada*)

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Nagyon tetszett a rendezés, gratulálok! Többször kellene tánc-koreográfusoknak operát rendezni.” (Bakó Dóra)

„Örülök, hogy láttam a modern, 20. századi befejezést. Csodálatos volt!” (Kiss Árpádné)

„Végre egy modern, de mégis autentikus rendezés. A kosztümök, a díszlet is nagyon jó volt. Ajánlom!” (Kamory Illy)

„Még mindig a hatása alatt vagyok. Gyönyörű szép előadás.” (Gáborné Margit)

„Az előadás látványos. A háttér vörös, közepén egy nagy ezüstsürke kör, majd amikor ez kétfelé nyílik, a császári palota ugyancsak mutatós lépcső és emelvényrendszere nyugózik le, amely mindenféle variációkban nyílik és csukódik, emelkedik és süllyed. Tihanyi Ildikó látványtervező kihasználja a felújított színpad összes technikai lehetőségét. (...) A császár szerepében visszatért a hetvenéves sztártenor Gulyás Dénes, aki a baritonfekvésben mozgó szólámat telt, ép hangon szólaltatja meg, a hagyományos légi-égi tónust mellőzi, ami illik ahhoz, hogy az öregedő uralkodó most a történelem aktív résztvevője és alakítója.”

(Márok Tamás, *Magyar Narancs*)

„Korrekt színpadra állítás, igényes, számos ponton igen jó zenei megvalósítás, új befejezés-verzió – az Operaház új *Turandot*-produkciója minden tekintetben kiemelkedik a hétköznapi előadások sorából.”

(Bóka Gábor, *Revizoronline.com*)

„A lényeg inkább az, hogy szép az előadás. Szép és időtlen, egyszerre történelem előtti és mai. (...) A zenekar Halász Péter vezényletével nagyon szól, (...) a megszólalásnak van valami határozottsága, markánsága. (...) Volt még Liüként Pasztircsák Polina, akinek (...) láthatólag határozott képe volt arról, hogyan akarja a szerepet elénekelni, és azt végig is vitte.”

(Fáy Miklós, *Élet és Irodalom*)

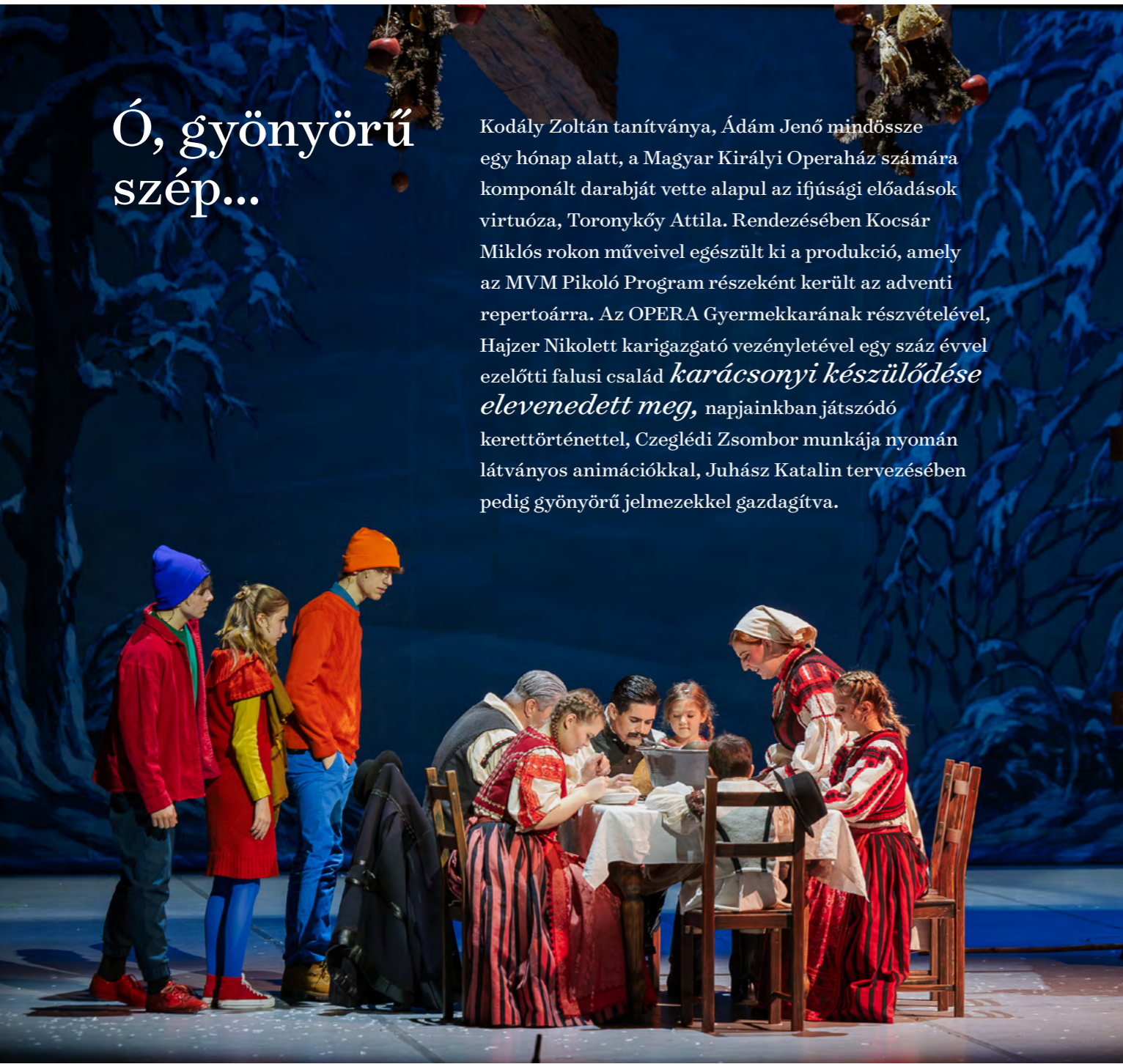
„Rálik Szilvia 2010 óta gazdája a szerepnek. Most meglepett, mert minden korábbinál összetettebb, árnyaltabb alakítást nyújtott. (...) Rálik Szilvia javára irandó továbbá, hogy ő mindkét finálé-változatot éneklő. Játékban is nagyszerűen mutat. (...) Timur szerepében Fried Péter (...) negyedszázad után is őrzi a személyiség súlyát. (...) Tetszett Palerdi András markáns Mandarinja.”

(zéta, *Café Momus*)

Ó, gyönyörű szép...

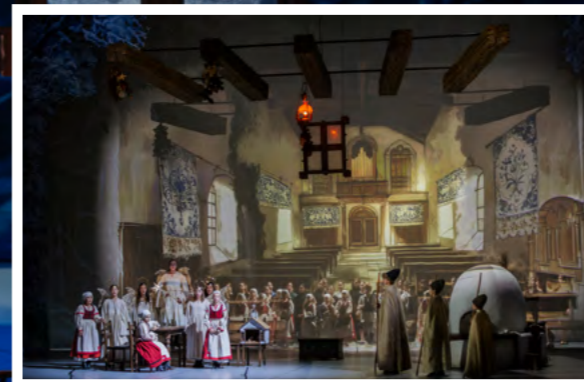
Kodály Zoltán tanítványa, Ádám Jenő mindössze egy hónap alatt, a Magyar Királyi Operaház számára komponált darabját vette alapul az ifjúsági előadások virtuóza, Toronykőy Attila. Rendezésében Kocsár Miklós rokon műveivel egészült ki a produkció, amely az MVM Pikoló Program részeként került az adventi repertoárra. Az OPERA Gyermekkarának részvételével, Hajzer Nikolett karigazgató vezényletével egy száz évvel ezelőtti falusi család *karácsonyi készülődése elevenedett meg*, napjainkban játszódó kerettörténettel, Czeglédi Zsombor munkája nyomán látványos animációkkal, Juhász Katalin tervezésében pedig gyönyörű jelmezekkel gazdagítva.

NÉZŐI VÉLEMÉNYEK

„Szeretettel ajánlom mindenkinek! Remélem, jövőre is előadják.”
(Kozáné Dezső-Hegyesi Gabriella)

„Nagyon szép előadás!”
(Kalota Diána)

○ A képeken szereplő művészek: Kiss András, Kósa Lőrinc, Fűrjes Anna Csenge és gyermekkarri művészek: Szabó Veronika, Forrai Anna Zsófia, Kriston Andor, Jobbágy Lorina, Deim András, Tanka Dániel, Gálbory Kira, Takács Fülöp Gergely, Takács Botond, Sebestyén Szilárd, Balogh Ágnes, Bede Zsófia, Csányi Panna, Kovács Boróka Emese, Tanka Natália, Turi Brigitta, Turi Johanna, Bede Richárd, Czepek Hanna, Dávida Márton, Jobbágy Elmira, Osztoivits Márton, Tompa Botond - Fotó: Nagy Attila

Családi vállalkozás

Szerző: Várhegyi András

Ifj. Johann Strauss főműve, *A denevér* hagyományosan a téli ünnepek egyik koronája, amely Szinetár Miklós színrevitelében látható az Operaházban. Az előadásban Froscht, a börtönört Pindroch Csaba alakítja, akit *először láthat a közönség az Andrássy úti dalszínház színpadán*. Külön érdekesség, hogy a szilveszteresti előadásban – egyszeri alkalommal – saját apósa, Verebes István szövegét adta elő, de nem ez az egyetlen családi szál a történetben.

Fotó: MTVA-Zih Zsolt

Többfelé játszik az országban, Szolnokon próbál, 2024. év elején pedig Debrecenben mutatkozott be az *Úrhatnám polgárban*, amely kapcsán úgy nyilatkozott, sok esetben a zenehallgatás segítette, hogy átlendüljön a bizonytalanságán. Ennyire fontos szerepet játszik az életében a zene?

Csodálatos élményeim vannak ezzel kapcsolatban, felemelő érzés volt a gimnáziumban háromszáz fiútársammal együtt énekelni a gregoriánokat, de különösen el tudott ringatni az is, amikor egy-egy sort ismételtünk akár százszor is. Sajnos nincs muzikalitásom, nem tudok rendszeresen megszólalni a zenében, amitől megőrülök. Sem éneklésben, sem hangszeres tudásban nem vagyok rá alkalmas, de annál nagyobb tisztelettel vagyok iránta, mert annyira titokzatos számomra az egész. A vidéki szerepléseim miatt nagyon sokat autózom, és olyankor is szívesen hallgatom mindenféle muzsikát.

A zene egyik fellegrájában, a Magyar Állami Operaházban egy pezsgő nagyoperett, *A denevér* beszélő szerepében lép színpadra: Froscht, a börtönört alakítja. Milyen kötődései vannak a dalszínházhoz?

Karinthy Frigyesnek van egy híres írása *Bejutni* címmel, ami az Operaházba való bebocsáttatást ecseteli, és ebben szerepel, hogy mindig azon az ajtón kell bemenni, amin az áll: „Tilos a bemenet”. Így esett meg velem bő huszonöt éve, hogy egy ismerősömmel belégtünk az Operaház művészbejáróján, majd a határozott fellépésünknek köszönhetően nem sokkal később már a zsinórpadról mutogatták nekünk, ugyanis a barátomat külföldi rendezőnek adtam ki,

akinek feltétlenül látnia kell a színpad kialakítását. Elképesztő történet volt, de ma már természetesen nem könnyen fordulhatna elő ilyesmi, annak pedig különösen örülök, hogy hamarosan „legálisan” is beléphetek ezen az ajtón.

Nézőként persze sok előadásélményem fűződik az intézményhez, a gyerekeinket is rendszeresen visszük, ha lehetőségünk van rá, legutóbb *A diótörőn* voltunk együtt a családdal. A Duna TV-n futó *Magyarország, szeretlek!* című vetélkedő műsorvezetőjeként is többször megemlítettem már érdekességeket az épület különböző részeiről, például a nézőtér gigantikus csillárjáról. Az viszont, hogy egyszer játszhatok is ott, régóta a bakancslistámon szerepelt, ezért nagyon fellelkesültem, amikor Almási-Tóth András felhívott, hogy Vida Péter kollégámmal lekezdve ugorjak be Frosch szerepére. Egyszerre volt bennem félelem és várakozás, mert ez a buffo-szerep azért alkatilag eléggé távol áll tőlem, de úgy gondolom, valamit valamiért.

Érdekesség, hogy a szilveszteresti előadáshoz apósa, Verebes István írt monológot az ön számára. Kitől származik az ötlet?

Tudtam, hogy az OPERA szeretne iratni egy külön szöveget erre az estére, így aztán megkérdeztem Ókovács Szilvesztert, mit szólna hozzá, ha Pistát kérnék fel erre a feladatra. Szerencsére tetszett neki az elképzelés, nem sokkal korábban olvasta az apósom könyvét, amit nagyon szerettem. Úgyhogy az ő szövegével állhattam az Operaház színpadára, ráadásul abban az épületben, amelynek a közelmúltbeli korszerűsítésén Pista nővére, vagyis a feleségem nagynénje dolgozott vezető restaurátorként. Igazi családi vállalkozás!

○ A Denevér, 2024 - Pindroch Csaba - fotó: Berecz Valter

Próza előadásban már dolgozott együtt A denevér rendezőjével, Szinetár Miklóssal, zenés színházi produkcióban azonban még nem. Milyen tapasztalatai vannak ezen a téren?

Ahogy említettem, semmilyen zenei képzettségem nincs, még a tapsnál is képes vagyok melléütni, ami nem kis nehézséget jelentett számomra a Vígszínház *A lovakat lelővik, ugye?* című zenés-táncos előadásában, amelyben én alakítottam a konferansziét, de azért valahogy mindig meg tudtam oldani. Máig nagy sikerrel fut a Pesti Színházban *A dzsungel könyve*, amit lényegében a mi főiskolai osztályunkkal csinált meg Imre Zoltán – mi voltunk benne a kar –, Hegedűs D. Géza csak később vette át rendezőként. De szerepeltem a Szegedi Szabadtéri Játékok *Marica grófnő*-előadásában is, én voltam Kudelka, a főkomornyik, és képes voltam hét jelenetben tizenkét nyílt színi tapsot produkálni. Nem ecsettel dolgoztam, hanem pemzlivel, az Operaházban azonban nem terveztem ilyen szintű ripacszkodást!

Korábban azt nyilatkozta, hogy egy vígjátéknak vagy egy bohózatnak is a jó, a humanizmus felé kell irányítani a nézőket. Pontosan mit ért ez alatt?

Úgy gondolom, hogy a művészet egyfajta szolgálat, a színház pedig mindig valamifajta magasabb rendű, egyetemes igazságot próbál átadni a nézőknek. Ezt az üzenetet a színdarabok írói különféle módokon becsomagolják, mi pedig előadjuk, például tragédia vagy vígjáték formájában. Felelősségünk van abban, hogy az embereknek, akik az idejüket és a pénzüket áldozzák arra, hogy megnézzenek minket egy-egy estén, adjunk valami felemelőt, ami által többek lesznek, és a humánus felé viszi őket. A nevetés felszabadít. Azt mondják, egy perc kacagás felér egy óra alvással, emellett jót tesz a vérkeringésnek is, tehát nagyon egészséges! A közös hahotázásban nincsenek ellenfelek, abban mindenki egy, és szerintem pontosan ez a színház dolga, hogy ne megossza az embereket, hanem közösséggé formálja, ebben pedig fontos szerepe van a humornak. ○

TÉLI PROGRAMOK

JANUÁR, FEBRUÁR

OPERAHÁZ

Beethoven – Mahler: **Újév az Operaházban**

Eagling – Solymosi / Csajkovszkij: **A diótörő**

Mozart / Menotti: **Bastien és Bastienne / A telefon** (MVM Pikoló Program)

Puccini: **Bohémélet**

Gulyás: **Mekkora Isten tenyere?**

ifj. Johann Strauss: **A denevér**

Puccini: **Manon Lescaut**

The Gershwins^o: **Porgy és Bess^o**

Britten – Elgar – Holst: **Aranykor: Angol elegancia**

Hynd / Lehár: **A víg özvegy**

Dace / Csajkovszkij: **KisHattyúk tava**

Sztárestek zongorával: **Vittorio Grigolo**

Verdi: **Macbeth**

Orff: **Carmina Burana**

EIFFEL MŰHELYHÁZ

Mozart: **Parázsfuvolácska** (MVM Pikoló Program)

Príma Donnák +1 Hős: Tokody Ilona / Rost Andrea

Szőnyi: **A makrancos királynagy**

ERKEL SZÍNHÁZ

Verdi: **Traviata**

Schönberg: **Gurre-dalok**

IFJÚSÁGI PROGRAMOK

**O/Encia Mona Danival, MVM Operatúra Papagenóval,
(K)Eiffel, Jancsi!, Csengő-bongó délelőtt, Hangszerverazs**

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

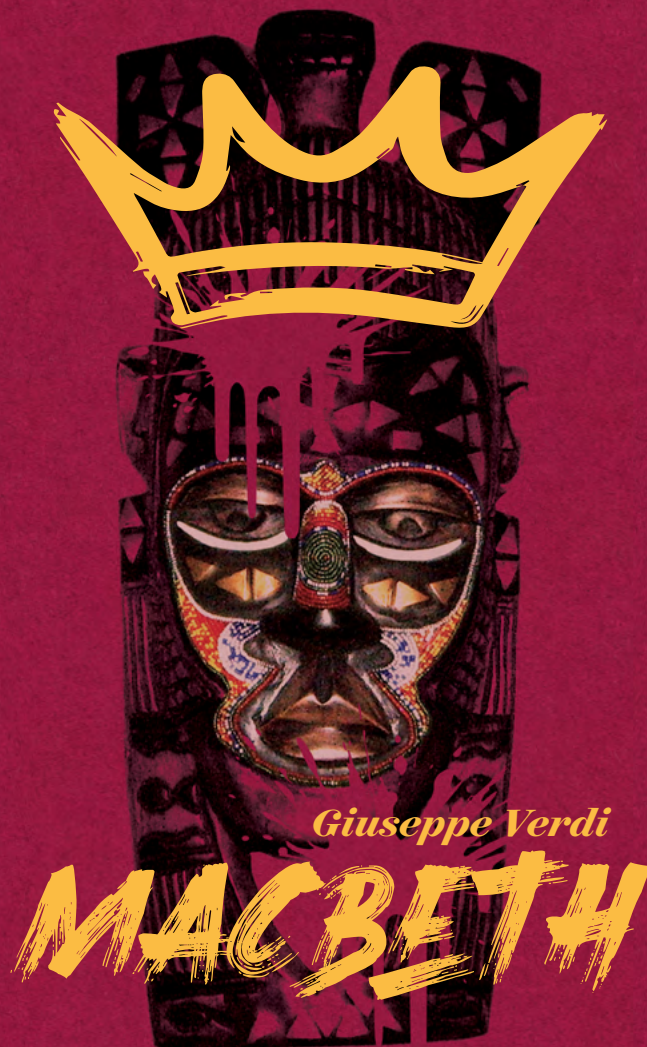
OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

EIFFEL

EIFFEL MŰHELYHÁZ
EIFFEL ART STUDIOS

OPERA

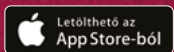
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

OPERA NÉGY FELVONÁSBAN, OLASZ NYELVEN,
MAGYAR, ANGOL ÉS OLASZ FELIRATTAL

BEMUTATÓ 2025. FEBRUÁR 22., OPERAHÁZ

OperaApp

opera.hu | facebook.com/Operahaz